

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Економічний факультет

Кафедра фінансів

Кафедра банківської справи та страхування

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИВЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ОП «Облік і аудит»

зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування»

галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Київ - 2026

УДК: 336:334 (076)

ББК 65.26

Викладено методичні вказівки до вивчення дисципліни «Фінанси, гроші і кредит» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Облік і аудит» зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування» галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Рекомендовано до друку Вченою радою економічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(Протокол № 1 від 27.08.2026 р.)

Укладачі:

ЛЕМІШКО Олена – доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЖАРІКОВА Олена – кандидат економічних наук, доцент кафедри
банківської справи та страхування, Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Рецензенти:

ШВЕЦЬ Наталія – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
фінансів, Національний університет біоресурсів і природокористування
України

КОСТЮК Вікторія – кандидат економічних наук, доцент, завідувач
кафедри банківської справи та страхування, Національний університет
біоресурсів і природокористування України

КУЗИК Наталія - кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і
оподаткування, Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до вивчення дисципліни «Фінанси, гроші і кредит» для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Облік і аудит» зі спеціальності

D1 «Облік і оподаткування» галузь знань

D «Бізнес, адміністрування та право»

Редактор

Підписано до друку 00.00.2026 р.

Формат 60×84/16. Тираж 50 прим. 3,75 ум. друк. арк. Зам. №50

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «Компринт»

©Лемішко О., Жарікова О.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ	9
МОДУЛЬ 2. ГРОШІ ТА КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	28
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	47
СЛОВНИК ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ	51

ВСТУП

Глибокі системні кризові явища, спричинені війною - руйнування критичної інфраструктури, підприємств і логістики, висока інфляція, скорочення робочих місць, дефіцит державного бюджету - охоплюють усі сфери життя суспільства та вимагають від держави, бізнесу і громадян швидкого адаптування, ефективного управління ресурсами в умовах економічної нестабільності, ризиків та цифровізації економіки.

Актуальність вивчення навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» обумовлена необхідністю формування у майбутніх фахівців навичок ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення фінансової стабільності на макро- і мікрорівні, мінімізації фінансових ризиків, оптимізації структури капіталу, кредитування, інвестування на рівні окремих суб'єктів господарювання та держави, а також важливою роллю грошово-кредитних відносин у функціонуванні сучасної економіки. Знання основ грошового обігу, кредитування, банківської системи та грошово-кредитної політики є необхідними для розуміння економічних процесів, прийняття обґрунтованих фінансових рішень і формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.

Сучасна економіка функціонує в умовах глобальної нестабільності, дефіциту ресурсів, у тому числі, фінансових, та безпекових ризиків, що вимагає постійної адаптації до сучасних викликів. Ефективне управління фінансами потребує висококваліфікованих спеціалістів, які вправно орієнтуються у теоретичних аспектах фінансування, грошей, кредиту, а також добре обізнані у вирішенні практичних питань, щодо функціонування фінансової системи, фінансової політики, фінансів підприємств, діяльності банківської системи та фінансових інститутів.

Навчальна дисципліна «Фінанси, гроші і кредит» належить до циклу базових дисциплін та забезпечує формування економічних знань, вмінь і здатностей майбутніх фахівців щодо ефективного функціонування фінансів і грошово-кредитних систем в сучасних економічних умовах.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» є

- отримання студентами базових знань з питань теорії та практики функціонування фінансів, грошей і кредиту;

- опрацювання сфер застосування готівкових і безготівкових розрахунків підприємства, відтворення капіталу, комплексної оцінки фінансового стану підприємства;

- визначення сутності інфляції, її видів, валютного курсу, особливостей формування пропозиції грошей.

Мета:

формування у майбутніх фахівців з обліку і оподаткування системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок з вирішення проблем функціонування фінансів на макро- і мікрорівні, грошей і кредиту, фінансової системи, кредитної політики, грошового обігу та кредитного обороту, означення їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства, з врахуванням сучасних викликів.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни (за їх наявності): «Економічна теорія», «Макроекономіка та мікроекономіка», «Вища математика».

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій

та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН07. Знати механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

Місце навчальної дисципліни в ОП «Облік і аудит»:

дисципліна входить до переліку обов'язкових дисциплін, є складовою підготовки фахівців з обліку і оподаткування.

Для успішного вивчення дисципліни "Фінанси, гроші та кредит" необхідно дотримуватись методичних рекомендацій для практичних і самостійних робіт.

При підготовці до практичних занять рекомендується передбачити наступні кроки:

➤ Опрацювати лекційний матеріал, вивчити базовий понятійний апарат (терміни) та ознайомитися з рекомендованою навчально-методичною літературою за відповідною темою.

➤ Розібратися у логіці навчального матеріалу, вивчити визначення ключових фінансових категорій і термінів, що використовуються за відповідною темою.

➤ Для підготовки до виконання практичних завдань залучати нормативно-правові акти, статистичні дані

➤ Вивчити формули, звернути увагу на розрахунки, що виконуються за допомогою різних формул, які дозволяють виконувати аналіз фінансових показників макро- та мікрорівня.

➤ Підготувати необхідні матеріали та розрахунково-конструктивний інструментарій для виконання практичних завдань, зокрема, розрахункові таблиці, програми обробки даних тощо.

➤ Ознайомитися з практичними завданнями, прикладами розв'язання типових задач та контрольними питаннями згідно з програмою.

➤ Під час виконання завдань практикувати роботу з додатковими фінансовими показниками, здійснювати аналіз даних та використовувати різні методики для вирішення завдань.

➤ Рекомендується використовувати підручники, електронні ресурси, та фахову періодику та додаткову літературу для уточнення матеріалу та закріплення знань.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ

Тема 1. Сутність, призначення та функції фінансів

За сутністю фінанси є об'єктивною економічною категорією. Вони відображають сукупність економічних відносин, пов'язаних із розподілом та перерозподілом ВВП, а в окремих випадках й національного багатства країни для формування фінансових ресурсів та створення фондів грошових коштів і їхнього використання щодо забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства.

За явищем фінанси як об'єктивна економічна категорія за умови прийняття законодавчих та нормативних актів набувають матеріального вираження у русі розподіленої вартості як за допомогою конкретних видів доходів, надходжень, нагромаджень, відрахувань, видатків, витрат тощо, так і за допомогою руху фінансових ресурсів у загальному. Фінанси як явище відображають грошові потоки суб'єктів розподільних відносин, які характеризуються обсягами (наповненістю), спрямованістю і часом.

За змістом фінанси відображають кінцеву мету розподільних і перерозподільних процесів – формування і використання фондів грошових коштів. Отже, грошові фонди є матеріальним змістом фінансів. Саме ці фонди є тією специфічною ознакою, яка відрізняє фінанси від усіх інших економічних категорій.

Фінанси як сукупність економічних відносин, що виникають під час формування, розподілу та використання фондів грошових ресурсів, не можуть розвиватися інакше, ніж за певними принципами.

Фінансова діяльність здійснюється згідно з певними принципами, основні з яких закріплено Конституцією України.

Принцип законності означає здійснення фінансової діяльності на всіх етапах руху грошових фондів при чіткій регламентації їх нормами фінансового права, можливості застосування державного примусу.

Принцип плановості передбачає здійснення фінансової діяльності у чітко впорядкованій, послідовній, збалансованій формі при деталь-ному закріпленні процедур, порядку руху цих коштів.

Принцип гласності виражається у взаємозв'язку руху фінансових потоків, співвідношенні і збалансованості різних потоків, грошових фондів, доведенні до громадян, інших суб'єктів змісту проектів фінан-сово-правових актів, підсумкових актів за результатами їх застосування.

Принцип системності означає здійснення фінансової діяльності взаємозалежних інститутів фінансової системи в умовах співвідношен-ня, взаємопроникнення елементів фінансової системи держави (бю-джетної системи, кредитної системи, обов'язкового державного стра-хування, фінансів підприємств).

Принципи фінансової діяльності, характеризуючи і розкриваючи її зміст, створюють умови для здійснення функцій фінансової діяль-ності. В основному, вони відображають і деталізують головні функції фінансів.

Фінанси — це сукупність економічних відносин, що виникають у процесі створення, розподілу та використання фондів грошових ресурсів для забезпечення потреб держави, суб'єктів господарювання і громадян

Функції фінансів:

Розподільна функція фінансів забезпечує базовий процес розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу через створення й використання грошових фондів для задоволення потреб суспільства. Вона виокремлює фінанси зі сфери звичайного руху грошей і перетворює їх на самостійний інструмент формування доходів полягає в охопленні процесу первинного розподілу доходів та їх подальшого

перерозподілу між галузями, секторами економіки, територіями та соціальними верствами населення. Завдяки їй формуються загальнодержавні та децентралізовані фонди грошових коштів.

Контрольна функція органічно впливає з розподільної та передбачає нагляд за дотриманням пропорцій розподілу фінансових ресурсів, своєчасністю надходження коштів і цільовим використанням грошових ресурсів підприємствами та державними інституціями

Стимулююча функція фінансів - полягає у використанні фінансових інструментів для заохочення або стримування економічних процесів, підвищення ефективності виробництва та розвитку бізнесу.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Дайте найбільш повне визначення поняття "фінанси":

1) процес безперервного переміщення грошей між суб'єктами господарювання;

2) економічні відносини, що пов'язані зі сплатою податків та інших платежів підприємствами до бюджету;

3) економічні відносини, що відображають формування, розподіл і використання фондів фінансових ресурсів у процесі розподілу і перерозподілу ВВП і НД (національного доходу);

4) економічні відносини, що пов'язані зі створенням грошових фондів.

2. Об'єктивними передумовами функціонування фінансів є:

1) товарно-грошові відносини, існування держави, дія економічних законів;

2) існування держави, дія закону вартості, потреби розширеного відтворення;

3) економічний розвиток суспільства, дія економічних законів, потреби розширеного відтворення;

4) товарно-грошові відносини, дія економічних законів

3. Об'єктами фінансового розподілу на макрорівні економіки є:
 - 1) національне багатство, амортизація, додана вартість;
 - 2) ВВП, НД, національне багатство;
 - 3) валовий національний продукт (ВНП), національний дохід, державний кредит;
 - 4) виторг підприємств, національний дохід, фінансові резерви.
4. Суб'єктами фінансових відносин є:
 - 1) держава, суб'єкти господарювання, населення;
 - 2) державні службовці, працівники ДПА, суб'єкти господарювання;
 - 3) населення, акціонерні товариства (АТ), державна служба охорони;
 - 4) державний бюджет, цільові державні фонди, державний кредит.
5. Характерними ознаками фінансів є:
 - 1) рух матеріальних ресурсів між суб'єктами господарювання, грошовий характер відносин, обмінно-розподільчий характер, дія економічних законів;
 - 2) існування держави, максимізація прибутку, грошова форма відносин, безперервне переміщення грошей;
 - 3) рух вартості від одного суб'єкта до іншого, формування доходів і здійснення видатків, рух матеріальних ресурсів між суб'єктами господарювання, обмінно-розподільчий характер;
 - 4) обмінно-розподільчий характер, рух вартості від одного суб'єкта до іншого, грошова форма відносин, формування доходів і здійснення видатків.
6. Двоїстий характер фінансів виявляється у тому, що:
 - 1) з одного боку, — це фінансові відносини, а з іншого, — це фінансові ресурси;
 - 2) з одного боку, — це централізовані грошові фонди, а з іншого, — децентралізовані;

3) з одного боку, — це фінансові ресурси, а з іншого, — це фінансові резерви;

4) з одного боку, — це розподіл ВВП, а з іншого, — перерозподіл ВВП.

7. Функціями фінансів є:

- 1) контрольна, економічна, стимулююча;
- 2) розподільча, стимулююча, відтворювальна, регулююча;
- 3) розподільча, контрольна;
- 4) фіскальна, розподільча, регулююча.

8. Розподільча функція фінансів охоплює:

- 1) розподіл і перерозподіл ВВП і НД;
- 2) контроль за розподілом і перерозподілом ВВП й НД;
- 3) розподіл і перерозподіл матеріальних й трудових ресурсів;
- 4) розмежування доходів між ланками бюджетної системи.

9. Суть розподільчої функції фінансів полягає у:

1) здатності фінансів кількісно відображати економічні процеси розподілу і перерозподілу коштів;

- 2) перетворенні вартості ВВП і НД у конкретні види доходів;
- 3) розподілі ВВП і НД у результаті кримінальних порушень;
- 4) формуванні централізованих фондів.

10. Суть контрольної функції фінансів полягає у:

1) тому, що фінанси виступають інструментом контролю за формуванням і використанням доходів суб'єктів фінансових відносин;

2) контролі за доходами юридичних осіб;

3) контролі за формуванням централізованих фондів грошових коштів;

4) контролі за ефективністю використання банківського кредиту.

Результати навчання за темою 1: Розуміти специфіку фінансів підприємств як основи фінансової системи держави, функції фінансів підприємств. Опрацювати основні напрями формування і використання фінансових ресурсів підприємства, форми і методи організації фінансів сучасного підприємства. Знати сутність і класифікацію капіталу підприємства. Розуміти методи формування капіталу підприємства. Опрацювати індикатори фінансової стійкості, показники ефективності використання капіталу підприємства. Підготовка презентації доповідей, розв'язок, задач та виконання завдань на курсі в elearn.

Тема 2. Фінансова система, фінансова політика та фінансовий механізм

Фінансова система держави є відображенням форм і методів конкретного використання фінансів в економіці і відповідною до задіяної моделі економіки та значною мірою визначається нею.

Фінансова система – це сукупність різноманітних видів фондів фінансових ресурсів, сконцентрованих у розпорядженні держави, не фінансового сектора економіки (господарських суб'єктів), окремих фінансових інститутів і населення (домогосподарств) для виконання покладених на них функцій, а також для задоволення економічних та соціальних потреб суспільства.

За внутрішньою будовою фінансова система являє собою сукупність відносно відособлених взаємозв'язаних сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми й методи розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту

Сфера мікроекономіки – представлена фінансовими відносинами на рівні суб'єктів господарювання, фізичних і юридичних осіб.

2. Сфера макроекономіки – представлена фінансовими відносинами на рівні держави та характеризує фінансову діяльність держави в цілому.

3. Сфера світового господарства (сфера міжнародних фінансів) – представлена фінансовими відносинами на міжнародному рівні, відображає обмінні та перерозподільні фінансові відносини на світових ринках.

4. Сфера забезпечення фінансових відносин – представлена фінансовими відносинами на всіх рівнях, представляє собою фінансових ринок, який охоплює рух фінансових ресурсів як специфічного товару.

Фінансова політика держави - напрям діяльності держави в сфері формування, розподілу, перерозподілу, використання фондів фінансових ресурсів, та управління фінансовими потоками, що спрямовуються на реалізацію стратегічних і тактичних цілей та завдань соціального, економічного, політичного та духовного розвитку суспільства, а також передбачає вжиття заходів із досягнення запланованих результатів із застосуванням сукупності інструментів, з урахуванням поточного стану фінансової системи та механізму її функціонування, а також внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на процес розробки та здійснення

Фінансова стратегія — довгостроковий курс фінансової політики держави, розрахований на перспективу і передбачає вирішення великомасштабних завдань, які визначаються економічною та соціальною стратегією

Фінансова тактика - це конкретні прийоми і заходи фінансового впливу для досягнення обраної мети у визначених умовах

Відповідно до основних положень фінансової політики здійснюється розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту за допомогою фінансового механізму.

Фінансовий механізм - це сукупність форм, методів і важелів реалізації державної фінансової політики щодо фінансового впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Фінансова політика-це:

- а) сукупність певних грошових надходжень у каси підприємств.
- б) цілеспрямована діяльність держави щодо використання фінансового механізму для виконання її завдань.
- в) виключно бухгалтерський облік державних витрат.
- г) процес купівлі та продажу цінних паперів на біржі.

2. За характером заходів і тривалістю періоду їх здійснення фінансову політику поділяють на:

- а) фінансову стратегію і фінансову тактику.
- б) державну, регіональну та місцеву.
- в) податкову, бюджетну та кредитну.
- г) первинну та вторинну.

3. Що становить сферу загальнодержавних фінансів (централізованих)?

- а) фінанси домогосподарств і приватних підприємств.
- б) державний бюджет, державний кредит та загальнодержавні цільові фонди.
- в) фінанси комерційних банків та страхових компаній.
- г) кошти професійних спілок.

4. Які основні елементи входять до складу фінансового механізму?

- а) тільки державне планування та податки.
- б) фінансові плани, нормативи, ліміти, інструменти регулювання і контроль.
- в) лише інфляційні процеси та обмінні курси валют.
- г) ринкові ціни на товари та послуги.

Результати навчання за темою 2: Знати сутність і структуру фінансової системи, поняття і завдання фінансової політики держави,

фінансовий механізм і його елементи. Знати сфери та ланки фінансової системи України, фінансові методи та інструменти реалізації фінансової політики, фінансові важелі. Опрацювати об'єкти і суб'єкти управління фінансами. Підготовка презентації доповідей, виконання завдань на курсі в elearn.

Тема 3. Фінанси підприємств як основа фінансової системи держави; фінансові ресурси; формування і використання капіталу підприємства.

Фінанси підприємств є фундаментальною, базовою ланкою фінансової системи держави, оскільки саме на мікрорівні- у сфері матеріального виробництва та господарювання — створюється валовий внутрішній продукт (ВВП) і національний дохід.

Використання фінансів дає можливість підприємствам сфери матеріального виробництва забезпечити безперервність процесу відтворення, вирішення виробничих, економічних та соціальних завдань, формування централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів на рівні як держави, так і суб'єктів господарювання.

Економічну сутність фінансів підприємств розкриває сукупність грошових відносин, які виникають у суб'єктів господарювання у процесі їх створення і здійснення ними виробничо-фінансової діяльності.

Створення і функціонування підприємств, їх господарська діяльність пов'язані з грошовими відносинами, які опосередковують процеси виробництва і продажу продукції, отримання доходів і накопичень та їх розподіл за відповідними каналами (фондами). У цьому зв'язку об'єктом фінансів підприємств є грошові відносини, пов'язані з отриманням доходів і накопичень, їх розподілом, формуванням і використанням відповідних фондів грошових коштів. Суб'єктами є підприємства і організації, установи

(банківські та бюджетні), позабюджетні фонди та інші суб'єкти господарювання.

Матеріальною умовою появи і функціонування фінансів є гроші, покладені в основу існування відповідних видів грошових відносин підприємств.

Капітал є однією з фундаментальних економічних категорій, сутність якої наукова думка досліджує протягом багатьох століть.

Серед основних характеристик, які формують економічну сутність капіталу, слід виділити такі:

1. об'єкт власності та розпорядження;
2. об'єкт економічного управління;
3. об'єкт купівлі-продажу;
4. джерело доходу;
5. фактор виробництва;
6. накопичена цінність;
7. носій фактору ліквідності та ризику;
8. інвестиційний ресурс.

Капітал підприємства формується в процесі як створення підприємства так і його функціонування, тобто (в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності). Капітал підприємства - це сукупність грошових, матеріальних і нематеріальних ресурсів, які інвестуються в діючі активи задля отримання доходу та підвищення ринкової вартості бізнесу.

Засновницький капітал — це сукупність грошових та майнових внесків засновників (учасників), які вони передають до компанії під час її створення для забезпечення початкової діяльності.

Основні функції та особливості

Фінансова основа: Слугує стартовим капіталом для запуску бізнесу, купівлі обладнання чи оренди приміщень.

Гарантія для кредиторів: Виступає мірилом майнової відповідальності підприємства перед його контрагентами та партнерами.

Розподіл часток: Визначає розмір частки кожного учасника в бізнесі, що на пряму впливає на кількість голосів під час прийняття управлінських рішень і пропорційність розподілу прибутку (дивідендів).

Форма внесків: Може формуватися у вигляді національної чи іноземної валюти, цінних паперів, рухомого й нерухомого майна, а також нематеріальних активів (за умови їх оцінки).

Тестові завдання для перевірки знань

1. Власний капітал – це:
 1. Всі активи підприємства
 2. Всі зобов'язання підприємства
 3. Частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань – правильна відповідь
 4. Прибуток підприємства
2. Вкажіть юридичну функцію власного капіталу:
 1. Гарантування права засновників у разі ліквідації підприємства – правильна відповідь
 2. Поточне забезпечення ліквідності
 3. Джерело кредитного забезпечення
 4. Покриття збитків
3. Фактична собівартість акцій власної емісії, викуплених товариством у його учасників, це складова:
 1. Вилученого капіталу – правильна відповідь
 2. Зареєстрованого капіталу
 3. Резервного капіталу
 4. Капіталу у дооцінках
4. Власний капітал підприємства відображається в:

1. Першому розділі активу балансу
2. Першому розділі пасиву балансу – правильна відповідь
3. Другому та третьому розділі активу балансу
4. Другому розділі пасиву балансу
5. До складу якого капіталу відноситься вартість безкоштовно отриманих необоротних активів?

1. Зареєстрований капітал
2. Резервний капітал
3. Додатковий капітал – правильна відповідь
4. Вилучений капітал
6. Сума коштів, яка формується за рахунок банківських кредитів, одержаних підприємством, – це:

1. Зареєстрований капітал
2. Резервний капітал
3. Позиковий капітал – правильна відповідь
4. Засновницький капітал
7. Перевагою використання позикового капіталу є:
1. Широкі можливості його залучення – правильна відповідь
2. Високий ризик неплатоспроможності
3. Залежність вартості позикового капіталу від коливань на фінансовому ринку

4. Складність процедури залучення
8. В якому розділі балансу відображається власний капітал підприємства?

1. I розділ активу
2. I розділ пасиву – правильна відповідь
3. II розділ активу
4. II розділ пасиву

9. Яка форма фінансової звітності призначена для відображення інформації про зміни у складі власного капіталу?

1. Баланс (Звіт про фінансові результати)
2. Звіт про власний капітал – правильна відповідь
3. Звіт про рух грошових коштів
4. Звіт про фінансові результати

Результати навчання за темою 3: Розуміти специфіку фінансів підприємств як основи фінансової системи держави, функції фінансів підприємств. Опрацювати основні напрями формування і використання фінансових ресурсів підприємства, форми і методи організації фінансів сучасного підприємства. Знати сутність і класифікацію капіталу підприємства. Розуміти методи формування капіталу підприємства. Опрацювати індикатори фінансової стійкості, показники ефективності використання капіталу підприємства. Підготовка презентації доповідей, розв'язок, задач та виконання завдань на курсі в elearn.

Тема 4. Фінансові аспекти формування та руху оборотних активів. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Активи – економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються у господарській діяльності і належать підприємству на правах власності, або у формі вимог по зобов'язанням інших осіб.

Кожен з видів активів підприємства має грошову оцінку.

Оборотні активи (НП(С)БО 2)- гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Склад і структура оборотних активів змінюються залежно від зміни: характеру виробничої діяльності підприємства,

особливостей формування запасів і витрат.

Оборотні активи – це б'єктивно існуюча економічна категорія. Їх характерні ознаки: обслуговують безперервність процесу виробництва, постійно перебувають у русі, проходячи послідовно три стадії кругообігу – виробничу, товарну й грошову.

Дані стадії кругообігу характеризують розміщення оборотних активів по сферах відтворення в процесі їх руху від оборотних виробничих засобів до засобів обігу

Функціонування оборотних активів розпочинається з моменту їх формування і розміщення.

Залежно від розміщення, умов організації виробництва й реалізації продукції оборотні активи мають різний рівень ліквідності, а тому і ризику використання.

Ліквідність активів – це їх здатність за відповідний проміжок часу перетворюватися у готівку. Чим менший цей проміжок часу, у тому числі, тим вищий рівень ліквідності.

Платоспроможність – це можливість даного підприємства своєчасно оплачувати всі грошові зобов'язання, які виникають в процесі виробничо-господарської діяльності. Вона оцінюється за даними балансу та на підставі характеристики ліквідності активів

Необоротні активи (І розділ активу балансу) це матеріальні і нематеріальні ресурси, що належать установі і забезпечують її функціонування, і термін корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року.

Основні невиробничі засоби— не беруть безпосередньої участі у процесі виробництва, не переносять свою вартість на вартість виробленої продукції, але перебувають на балансі підприємства, обслуговують невиробничий вжиток суспільства і складають матеріальну основу тих

областей народного господарства, які безпосередньо матеріальних благ не створюють (наука і освіта, підготовка кадрів, житлове і комунальне господарство, сфера побутових послуг, охорона здоров'я, культура і відпочинок, управління і оборона країни), їх присутність позитивно впливає на підвищення продуктивності праці.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Інформація про оборотні активи підприємств відображається в Балансі (звіт про фінансовий стан):

- а) II розділ активу
- б) II розділ пасиву
- в) I розділ активу
- г) I розділ пасиву

2. До оборотних активів відносять:

- а) статутний капітал
- б) необоротні активи
- в) виробничі запаси
- г) сталі пасиви

3. До нормованих оборотних коштів належать:

- а) кошти в касі
- б) витрати майбутніх періодів
- в) кошти на поточному рахунку підприємства
- г) дебіторська заборгованість

4. Надлишок оборотних коштів на підприємстві призводить до:

- а) перебоїв у виробничому процесі
- б) зменшенню обсягів виробництва
- в) виникненню прострочених платежів
- г) послабленню режиму економії

5. До власних джерел формування оборотних коштів відносять:

а) пайові внески членів-засновників

б) векселі видані

в) кредити

г) сталі пасиви

6. Як визначити термін обертання оборотних коштів:

а) $(\text{середні залишки нормованих оборотних коштів} / \text{тривалість періоду, за який обчислюється обертання}) / \text{обсяг реалізованої продукції}$

б) $(\text{середні залишки нормованих оборотних коштів} \times \text{тривалість періоду, за який обчислюється обертання}) / \text{обсяг реалізованої продукції}$

в) $\text{прибуток від реалізації} \times \text{середні залишки нормованих оборотних коштів}$

г) $\text{прибуток від реалізації} / \text{середні залишки нормованих оборотних коштів}$

7. Який показник характеризує кількість оборотів оборотних коштів за період, що аналізується.

а) коефіцієнт ефективності

б) коефіцієнт завантаження

в) рентабельність оборотних коштів

г) коефіцієнт обертання

Результати навчання за темою 4. Знати сутність, класифікацію та джерела формування оборотних активів підприємства. Опрацювати показники ліквідності, оборотності та ефективності функціонування оборотних активів підприємства. Знати сутність та характеристику необоротних активів, класифікацію, показники та індикатори стану, забезпечення та ефективності використання основних засобів. Опрацювати джерела фінансового забезпечення відтворення основних засобів. Підготовка презентації доповідей, розв'язок, задач та виконання завдань на курсі в elearn.

Тема 5. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства

Оцінка фінансового стану підприємства є одним з важливих елементів формування ефективної політики фінансування його діяльності з метою забезпечення здатності підприємства до сталого розвитку

Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу

Законодавчою базою для оцінки фінансового стану підприємства є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», «Національні положення (Стандарти) бухгалтерського обліку» (НП(С)БО) та ін. Відповідно, інформаційною базою (звітні дані) для оцінки фінансового стану слугують наступні форми фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ)

Загальне уявлення про якісні зміни в структурі майна (активів) і капіталу (пасивів), а також динаміку цих змін можна отримати за допомогою вертикального і горизонтального аналізу фінансової звітності. Тому, як правило, комплексна оцінка фінансового стану починається з горизонтального і вертикального аналізу, які взаємодоповнюють один одного.

- аналіз активу балансу дозволяє зробити висновки:

- *про зміну вартості майна на підприємстві,
- *за рахунок яких активів така зміна відбулася;
- *про структуру активів та зміни в ній.

- аналіз пасиву балансу підприємства дозволяє сформулювати висновки:

*про структуру капіталу, з яким працює підприємство,

*про рівень фінансового ризику

Тестові завдання для перевірки знань

1. Заповніть пропущені слова. Рівень рентабельності прямо пропорційний _____ і обернено пропорційний понесеним витратам, залученому капіталу, активам.

- 1) боргу;
- 2) прибутку;
- 3) збитку;
- 4) зносу.

2. До якої групи показників рентабельності належить показник рентабельності власного капіталу:

- 1) ресурсних;
- 2) дохідних;
- 3) витратних;
- 4) окупності?

3. За факторними моделями рентабельності можна зробити висновок, що віддача власного капіталу підвищується за:

- 1) збільшення частки власного капіталу в складі сукупного капіталу;
- 2) збільшення частки залученого капіталу в складі сукупного капіталу;
- 3) зростання значення коефіцієнта покриття;
- 4) зростання чистого доходу.

4. До якої групи показників рентабельності належить коефіцієнт рентабельності продажу:

- 1) витратних;

2) прибуткових;

3) ресурсних;

4) дохідних?

5. Яка із груп показників вважається відносними показниками фінансових результатів:

1) ділової активності;

2) фінансової стійкості;

3) рентабельності;

4) майнового стану?

6. З позиції власника підприємства найбільш важливим є показник:

1) валовий прибуток;

2) операційний прибуток;

3) чистий прибуток;

4) прибуток до оподаткування.

7. Використання формули Дюпон дає можливість встановити:

1) взаємозв'язок між сумою отриманого прибутку, оборотністю авансованого капіталу та рентабельністю продажів;

2) взаємозв'язок між показниками рентабельності сукупних активів та його оборотності;

3) економічний ефект внаслідок прискорення оборотності активів;

4) віддачу власного капіталу за збільшення частки позикових коштів у складі сукупного капіталу.

8. Для абсолютної фінансової стійкості підприємства характерно, що запаси:

1) забезпечуються сумою власних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів;

2) забезпечуються сумою власних коштів і довгострокових позикових коштів;

- 3) власні кошти забезпечують запаси;
- 4) запаси не забезпечуються джерелами їх формування.

Результати навчання за темою 5. Розуміти сутність оцінки фінансового стану підприємства. Знати чинники впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства. Вміти розраховувати показники та індикатори комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Опрацювати шляхи покращення фінансового стану підприємства. Підготовка презентації доповідей, розв'язок, задач та виконання завдань на курсі в elearn.

МОДУЛЬ 2. ГРОШІ ТА КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Тема 6. Сутність і функції грошей

Гроші відіграють важливу роль у функціонуванні сучасної економіки та забезпеченні економічних відносин між суб'єктами господарювання.

Гроші - це особливий економічний інструмент, який виступає загальним еквівалентом вартості товарів і послуг та забезпечує їх обмін і рух.

У темі розглядаються сутність грошей, причини та передумови їх виникнення, історичний розвиток, основні форми та функції. Розкривається значення грошей у процесі суспільного відтворення, формуванні цін, здійсненні платежів і розрахунків, а також у накопиченні та збереженні вартості. Особлива увага приділяється функціям грошей, їх ролі в ринковій економіці та забезпеченні безперервності економічного обороту. Розглядаються сучасні форми грошей і зміни у їх використанні в умовах розвитку цифрової економіки.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Знайдіть правильну відповідь на питання: чому виникли гроші?

а) завдяки домовленості людей для спрощення процесів обміну продуктами праці;

б) їх створила держава для фінансового забезпечення реалізації своїх загальносуспільних функцій;

в) завдяки стихійному виділенню з всієї маси товарів, що обмінювалися на ринку, одного, який став виконувати специфічну роль засобу обміну;

г) тому що безпосередній обмін товарів (бартер) технічно надто складний, дорогий і не зручний.

2. Яке з наведених визначень найбільш повно і точно виражає сутність грошей:

а) гроші - це законний платіжний засіб;

б) гроші - це абстрактне мірило вартості;

в) гроші - це абсолютно ліквідний актив;

г) гроші - це загальний еквівалент;

д) гроші - це все те, що використовується як гроші;

е) гроші - це речова форма суспільних відносин.

3. Знайдіть правильну відповідь на питання, що таке кредитні гроші:

а) гроші, що емітуються центральним банком для кредитування потреб державного бюджету;

б) будь-які неповноцінні гроші, які мають стабільну вартість, що базується на довірі до емітента;

в) гроші, що емітуються банками для кредитування реального сектору економіки;

г) будь-які гроші, що мають стабільну вартість.

4. Які дві функції грошей історично сформувалися першими:

а) міра вартості і світові гроші;

б) засіб обігу і засіб платежу;

в) засіб нагромадження і засіб обігу;

г) міра вартості і засіб обігу.

5. Укажіть, який з наведених нижче фінансових інструментів є законним засобом платежу в Україні:

а) депозитні гроші;

б) банківські білети центрального банку;

в) облігації внутрішньої державної позики;

г) чеки;

д) платіжні картки;

е) векселі;

ж) монета.

6. Готівкові грошові знаки, які випускаються емісійними банками, мають назву:

а) казначейські білети;

б) банківські білети;

в) векселі;

г) чеки.

7. Які з наведених чинників відіграли вирішальну роль у демонетизації золота:

а) прагнення урядів сконцентрувати все золото у своїх стратегічних запасах;

б) інтенсивне використання золота у виробництві (електронна техніка, озброєння, медтехніка, виробництво прикрас тощо);

в) велика дорожнеча обігу грошей;

г) недостатні запаси золота в природі;

д) невіддатливість золотомонетного обігу до регулюючого впливу держави;

е) бажання держав перебрати на себе емісію нерозмінних грошових знаків для покриття своїх фінансових потреб.

8. В яких двох функціях гроші найбільш потерпають від інфляції:

- а) як міра вартості;
- б) як засіб платежу;
- в) як засіб обігу;
- г) як засіб нагромадження.

9. Що є спільного між депозитними і електронними грошми:

- а) відсутність внутрішньої субстанціональної вартості;
- б) здійснюють оборот тільки внутрішньо банківської системи;
- в) здійснюють оборот тільки поза банківською системою;
- г) не мають спільних рис.

10. Вкажіть, яку функцію виконують гроші у таких випадках:

- а) при купівлі автомобіля в магазині за готівку;
- б) при визначенні тарифів на електроенергію;
- в) при розміщенні грошей на строковому банківському депозиті;
- г) при купівлі телевізора з відстрочкою платежу;
- д) при сплаті податку з прибутку.

Результати навчання за темою 6: Знати сутність, економічну природу, походження та роль грошей у розвитку суспільного виробництва й функціонуванні ринкової економіки. Знати основні функції грошей, їх зміст і значення, основні форми грошей та особливості їх історичного розвитку й сучасного використання. Розуміти роль грошей у процесах обміну та руху товарів і послуг, формуванні цін, здійсненні платежів і розрахунків, нагромадженні та збереженні вартості, забезпеченні безперервності економічного обороту. Уміти характеризувати різні форми грошей, визначати особливості виконання ними основних функцій та аналізувати їх значення в сучасних економічних відносинах. Розуміти зміни

у функціонуванні грошей під впливом розвитку банківських технологій, безготівкових розрахунків і цифровізації економіки. Опрацювати навчальний матеріал за темою, підготувати презентації доповідей, виконати практичні та самостійні завдання, а також завдання на курсі в elearn.

Тема 7. Формування пропозиції грошей

Пропозиція грошей відіграє важливу роль у функціонуванні грошового ринку та забезпеченні економічної діяльності держави, підприємств і населення. Її обсяг впливає на рівень економічної активності, ціни, інфляційні процеси та стабільність фінансової системи.

Пропозиція грошей - це сукупний обсяг грошових коштів, який перебуває в обігу та використовується економічними суб'єктами для здійснення платежів, розрахунків і накопичення. У темі розглядаються сутність і структура пропозиції грошей, грошові агрегати, механізм створення грошей банківською системою та роль центрального банку у формуванні грошової пропозиції.

Розкривається взаємозв'язок між грошовою базою, грошовою масою та діяльністю комерційних банків. Особлива увага приділяється механізму депозитного та кредитного мультиплікатора, чинникам, що впливають на обсяг пропозиції грошей, а також інструментам грошово-кредитної політики, за допомогою яких центральний банк регулює грошовий обіг. Розглядається вплив зміни пропозиції грошей на економічне зростання, рівень цін, інфляцію та фінансову стабільність.

Тестові завдання для перевірки знань

1. В результаті дії грошово-кредитного мультиплікатора:

- а) збільшуються депозити в банківських установах;
- б) збільшується загальна маса грошей в обороті;
- в) збільшується агрегат M0;
- г) збільшується грошова база.

2. В поповненні маси грошей в обороті беруть участь:

- а) Національний банк;
- б) НБУ, комерційні банки, Міністерство фінансів;
- в) комерційні банки, небанківські фінансово-кредитні установи;
- г) НБУ, комерційні банки;
- д) державне казначейство, комерційні банки.

3. Що таке рівноважна ставка процента:

- а) ставка процента, яка складається на ринку при масі грошей в обороті на рівні агрегату M2;
- б) ставка процента, яка складається на ринку, коли маса грошей в обороті дорівнює сумі коштів, яку хочуть мати в своєму розпорядженні економічні суб'єкти;
- в) ставка процента, яка складається на ринку за умови, що пропозиція грошей співпадає з попитом на гроші.

4. Як впливає підвищення рівня процентної ставки на загальну масу грошей в обігу:

- а) маса грошей збільшиться;
- б) маса грошей зменшиться;
- в) маса грошей не зміниться.

5. Грошова база – це:

- а) готівка, яка знаходиться в сейфах НБУ та комерційних банків;
- б) готівка поза банківською системою, в касах банків, та резерви комерційного банку на коррахунках в НБУ;
- в) M0, готівка в касах банків, обов'язкові резерви комерційних банків на рахунках в НБУ;
- г) готівка в обігу та депозити до запитання.

6. Величина грошово-кредитного мультиплікатора визначається:

- а) обернено пропорційно грошовій базі;

- б) обернено пропорційно нормі обов'язкового резервування;
- в) як відношення загальної маси грошей в обороті (агрегат М3) до обсягу грошової бази;
- г) як відношення грошей, які надійшли в банківську систему ззовні (додатковий резерв), до норми обов'язкового резервування.

7. При збільшенні норми обов'язкового резервування пропозиція грошей:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється.

8. Облікова ставка процента – це:

- а) це процентна ставка встановлена по облігаціям;
- б) це процентна ставка, по якій НБУ надає кредити комерційним банкам;
- в) це процентна ставка встановлена по цінним паперам.

8. Канали прямого фінансування на грошовому ринку – це:

- а) переміщення коштів від банківських установ до споживачів;
- б) переміщення коштів від їх власників до споживачів через фінансових посередників;
- в) переміщення коштів безпосередньо від їх власників до споживачів.

9. Канали опосередкованого фінансування на грошовому ринку – це:

- а) переміщення коштів від їх власників до споживачів в обмін на акції;
- б) переміщення коштів від їх власників до споживачів через фінансових посередників;
- в) переміщення коштів від їх власників до споживачів через банківські установи.

10. Рівновага на грошовому ринку настає, коли:

- а) всі відсоткові ставки рівновеликі;

- б) облікова ставка і облігаційний процент рівновеликі;
- в) попит дорівнює пропозиції;
- г) економічні суб'єкти хочуть мати в своєму розпорядженні стільки грошей, скільки пропонується на грошовому ринку.

Результати навчання за темою 7: Знати сутність, структуру та основні складові пропозиції грошей, поняття грошової маси та грошових агрегатів. Знати механізм формування пропозиції грошей банківською системою, роль центрального та комерційних банків у створенні грошей, а також основні чинники, що впливають на обсяг грошової пропозиції. Розуміти взаємозв'язок між грошовою базою, депозитами, кредитуванням та грошовою масою, сутність і механізм дії грошового мультиплікатора. Уміти характеризувати основні інструменти грошово-кредитної політики та пояснювати їх вплив на пропозицію грошей, економічну активність, інфляційні процеси й фінансову стабільність. Уміти аналізувати зміни грошової маси та оцінювати їх можливий вплив на економічні процеси. Опрацювати навчальний матеріал за темою, підготувати презентації доповідей, виконати практичні та самостійні завдання, а також завдання на курсі в elearn.

Тема 8. Грошова маса та її показники

Грошова маса є важливою складовою грошової системи та характеризує загальний обсяг грошей, що перебувають в економічному обороті. Її обсяг і структура мають безпосередній вплив на розвиток економіки, рівень цін, інфляційні процеси, ділову активність та фінансову стабільність.

Грошова маса - це сукупність грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні суб'єктів економіки та використовуються для здійснення платежів, розрахунків, придбання товарів і послуг та накопичення. У темі розглядаються сутність і структура грошової маси, її основні складові та

показники, за допомогою яких здійснюється оцінювання обсягу й динаміки грошей в економіці.

Розглядаються поняття грошових агрегатів, принципи їх формування та характеристика основних агрегатів. Особлива увага приділяється взаємозв'язку між готівковими та безготівковими грошима, депозитами, банківськими ресурсами та загальним обсягом грошової маси. Розкривається значення показників грошової маси для аналізу стану грошового ринку та оцінювання впливу грошових процесів на економічний розвиток.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Якщо фактична маса грошей в обороті (Кф) перевищує необхідну для обороту (Кн), то які явища матимуть місце:

- а) нестача купівельної спроможності;
- б) грошовий попит відповідає товарній пропозиції;
- в) надлишок купівельної спроможності.

2. Як визначається рівень монетизації економіки:

а) як відношення грошової маси на кінець року до валового внутрішнього продукту за відповідний рік;

б) як відношення валового внутрішнього продукту за рік до грошової маси на кінець року;

в) як відношення середньомісячної грошової маси до валового національного продукту за рік.

3. Які гроші належать до неповноцінних:

- а) готівкові гроші;
- б) золоті монети;
- в) депозитні гроші;
- г) електронні гроші.

4. Визначити засоби платежу, які обслуговують нині грошовий оборот в Україні:

- а) банкноти;
- б) акредитиви;
- в) розмінні монети;
- г) депозитні гроші;
- д) казначейські білети;
- є) платіжні доручення.

5. Залучені ресурси комерційного банку становлять 20,0 млн. грн., норма обов'язкового резерву – 15%. На коррахунку в НБУ станом на 1 червня банк має 3,5 млн.грн. і в касах готівкою – 0,5 млн. грн. Виходячи з цих даних визначіть станом на 1 червня:

- а) загальний обсяг резерву банку;
- б) обсяг обов'язкового резерву;
- в) обсяг вільного резерву.

6. Визначити, які гроші перебувають в обороті в Україні у сучасних умовах:

- а) повноцінні гроші;
- б) неповноцінні гроші;
- в) обидва види.

7. Якщо станом на 1 червня маса готівки поза банками складає 2,1 млрд.грн., готівка в касах банків – 0,5 млрд.грн. поточних вкладів – 4,0 млрд.грн., ощадних вкладів – 2,9 млрд.грн., строкових вкладів – 3,5 млрд.грн., то чому будуть дорівнювати:

- а) агрегат М₀;
- б) агрегат М₁;
- в) агрегат М₃.

8. Грошова база включає в себе:

- а) металеві й паперові готівкові гроші та поточні вклади;
- б) металеві й паперові готівкові гроші та строкові вклади;
- в) готівка поза банками, готівка в касах банків та всі банківські депозити;
- г) вся готівка (поза банками і в касах банків) та кошти на коррахунках комерційних банків в НБУ.

9. Які грошові потоки відносяться до потоків “втрат”:

- а) оплата імпорту;
- б) заощадження сімейних господарств;
- в) чисті податки;
- г) державні позики;
- д) вплив грошового капіталу на світовий ринок.

10. Визначіть, як співвідносяться між собою грошовий оборот і грошовий обіг:

- а) грошовий обіг це частина грошового обороту, що обслуговується готівковими грошами;
- б) грошовий обіг це частина грошового обороту, що обслуговує реалізацію матеріальних цінностей та послуг (продуктів та ресурсів);
- в) це два різних явища, які не співвідносяться між собою;
- г) це два тотожних між собою явища.

Результати навчання за темою 8: Знати сутність, структуру та складові грошової маси, основні поняття та показники, що характеризують її обсяг і динаміку. Знати сутність грошових агрегатів, принципи їх побудови та особливості використання для оцінювання грошової маси. Розуміти взаємозв'язок між готівковими та безготівковими коштами, депозитами, банківською діяльністю та формуванням грошової маси. Уміти характеризувати основні грошові агрегати, аналізувати їх структуру та динаміку, визначати роль окремих складових у забезпеченні грошового обороту. Розуміти вплив змін грошової маси на рівень цін, інфляцію,

економічну активність та фінансову стабільність. Уміти використовувати показники грошової маси для оцінювання стану грошового ринку та аналізу сучасних економічних процесів. Опрацювати навчальний матеріал за темою, підготувати презентації доповідей, виконати практичні та самостійні завдання, а також завдання на курсі в elearn.

Тема 9. Сутність інфляції та її види

Інфляція є одним із важливих макроекономічних явищ, яке безпосередньо впливає на стан економіки, рівень добробуту населення, діяльність підприємств та фінансову стабільність держави.

Інфляція - це тривале та стійке зростання загального рівня цін на товари і послуги, що супроводжується зниженням купівельної спроможності грошей. У темі розглядаються сутність і економічна природа інфляції, причини та передумови її виникнення, основні форми та види, а також соціально-економічні наслідки інфляційних процесів.

Розглядаються основні критерії класифікації інфляції за темпами зростання цін, причинами виникнення та формами прояву. Особлива увага приділяється інфляції попиту та інфляції витрат, їх причинам і механізмам виникнення. Розкривається вплив інфляції на доходи населення, заощадження, виробництво, зайнятість та фінансові результати підприємств. Розглядаються основні показники вимірювання інфляції та необхідність її регулювання в умовах сучасної економіки.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Інфляція – це:

- 1) перевищення витрат бюджету над доходами;
- 2) ріст цін на товари та послуги;
- 3) економія бюджетних коштів порівняно з затвердженими витратами;
- 4) знецінення золотих та срібних монет;
- 5) знецінення паперових грошей;

- 6) зниження ринкової ціни облігації;
- 7) зниження відсоткових ставок за кредит.

2. Поясніть, чому при гіперінфляції рівень монетизації економіки знижується.

3. Які наслідки мала гіперінфляція в Україні в 1992-1994рр.:

- 1) прискорення розвитку виробництва;
- 2) зростання зайнятості;
- 3) скорочення виробництва ВВП;
- 4) збільшення бюджетного дефіциту;
- 5) зростання рівня життя населення;
- 6) зниження реальних доходів населення;
- 7) скорочення бартеризації економіки.

4. Грошова реформа – це:

- 1) часткова перебудова грошової системи держави;
- 2) повна перебудова грошової системи держави;
- 3) емісія державою нових грошових знаків;
- 4) оголошення державою знецінених паперових грошей недійсними;
- 5) викуп знецінених грошових знаків державою;
- 6) нагромадження золотовалютних і матеріальних резервів;
- 7) припинення зростання грошової маси в обігу;
- 8) оздоровлення державних фінансів;
- 9) збалансування грошового ринку;
- 10) раціоналізація структури виробництва у державі.

5. Деномінація грошових знаків – це:

- 1) зниження цін;
- 2) ріст тарифів;

3) зростання заробітної платні;

4) обмін старих грошових знаків на нові у певній пропорції з одночасною переоцінкою у цій пропорції всіх цін, тарифів, балансових оцінок і грошових вкладів;

5) переоцінка балансової вартості основних фондів;

6) переоцінка товарних запасів;

7) зниження чи зростання дивідендів;

8) падіння облікової процентної ставки;

9) зміна (ріст, зниження) норми обов'язкового резервування коштів комерційного банку.

6. Назвіть дві основні задачі, які ставили Уряд та НБУ при проведенні грошової реформи в 1996р.?

7. Дайте визначення, що таке інфляційні очікування і як вони впливають на динаміку цін:

1) підвищують;

2) знижують;

3) підтримують на стабільному рівні.

8. Як впливає зміна кількості грошей в обігу на вартість грошей і рівень товарних цін:

1) ріст кількості грошей веде до:

а) збільшення вартості грошей;

б) росту цін;

в) зменшення вартості грошей;

г) зниження цін;

2) зменшення кількості грошей спричиняє:

а) зменшення вартості грошей;

б) зниження цін;

в) росту цін;

г) збільшення вартості грошей.

9. На яких постулатах базується класична кількісна теорія?

- 1) $M \cdot V$ - маса наявних грошей в обороті протягом певного періоду на кількість;
- 2) $P \cdot Q$ - рівень цін на кількість виробленого і реалізованого товару;

10. Які причинно-наслідкові зв'язки притаманні рівнянню обміну І.Фішера:

- 1) рівень цін на товари змінюється обернено пропорційно масі грошей в обігу;
- 2) рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно швидкості грошей в обігу;
- 3) рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно масі грошей в обігу;
- 4) рівень цін на товари змінюється прямо пропорційно обсягу проданих товарів;
- 5) рівень цін на товари змінюється обернено пропорційно швидкості грошей в обігу;
- 6) рівень цін на товари змінюється обернено пропорційно обсягу проданих товарів.

Результати навчання за темою 9: Знати сутність, економічну природу та основні причини виникнення інфляції, її види, форми та основні прояви. Знати критерії класифікації інфляції за темпами, причинами та характером перебігу, а також основні показники її вимірювання. Розуміти механізм виникнення інфляції попиту та інфляції витрат, взаємозв'язок інфляційних процесів із грошовою масою, цінами та економічною активністю. Уміти характеризувати основні види інфляції, визначати її причини та оцінювати вплив на економіку, доходи населення, заощадження і фінансову діяльність підприємств. Розуміти необхідність проведення антиінфляційної політики та основні заходи державного регулювання

інфляційних процесів. Опрацювати навчальний матеріал за темою, виконати тестові завдання для перевірки знань, підготувати презентації доповідей, виконати практичні та самостійні завдання, а також завдання на курсі в elearn.

Тема 10. Валютний курс. Види валютних курсів

Валютний курс відіграє важливу роль у функціонуванні міжнародних економічних відносин, забезпечуючи можливість обміну національних валют та здійснення міжнародних розрахунків. Його зміни впливають на зовнішню торгівлю, рух капіталу, ціни, інфляційні процеси та фінансовий стан держави і суб'єктів господарювання.

Валютний курс - це співвідношення, за яким одна грошова одиниця обмінюється на іншу, тобто ціна однієї валюти, виражена в одиницях іншої валюти. У темі розглядаються сутність валютного курсу, його економічне значення, основні чинники формування та роль у забезпеченні міжнародних економічних зв'язків.

Розглядаються основні види валютних курсів та підходи до їх класифікації. Особлива увага приділяється фіксованому, плаваючому та регульованому валютним курсам, прямому й непрямому котируванню валют. Розкривається вплив попиту і пропозиції на валютному ринку, стану платіжного балансу, рівня інфляції, процентних ставок та інших економічних чинників на динаміку валютного курсу. Розглядається значення валютного курсу для зовнішньоекономічної діяльності, міжнародних розрахунків та валютної політики держави.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Валютний курс - це:

- а) кількість грошей, необхідна для придбання товару
- б) ціна однієї валюти, виражена в одиницях іншої валюти

- в) співвідношення доходів і витрат держави
 - г) рівень процентної ставки на валютному ринку
2. Який валютний курс встановлюється державою або центральним банком і підтримується в певних межах?
- а) плаваючий
 - б) вільний
 - в) фіксований
 - г) ринковий
3. Плаваючий валютний курс формується переважно під впливом:
- а) попиту і пропозиції на валютному ринку
 - б) державного бюджету
 - в) обсягу державного боргу
 - г) рівня заробітної плати
4. Пряме котирування валюти означає:
- а) визначення кількості іноземної валюти за одиницю національної
 - б) визначення кількості національної валюти за одиницю іноземної
 - в) визначення рівня інфляції
 - г) встановлення процентної ставки
5. Який із наведених чинників може безпосередньо впливати на валютний курс?
- а) попит і пропозиція на валюту
 - б) кількість підприємств у країні
 - в) тривалість робочого дня
 - г) кількість державних установ
6. Зниження вартості національної валюти щодо іноземних валют називається:
- а) ревальвацією
 - б) девальвацією

в) дефляцією

г) деномінацією

7. Підвищення вартості національної валюти щодо іноземних валют називається:

а) девальвацією

б) інфляцією

в) ревальвацією

г) деномінацією

8. Який валютний курс характеризується можливістю його зміни під впливом ринкових факторів?

а) фіксований

б) плаваючий

в) адміністративний

г) незмінний

9. Зростання попиту на іноземну валюту за інших незмінних умов, як правило, призводить до:

а) зниження її курсу

б) підвищення її курсу

в) повного припинення валютних операцій

г) зниження рівня інфляції

10. Валютний курс має особливе значення для:

а) міжнародних розрахунків і зовнішньоекономічної діяльності

б) визначення тривалості робочого дня

в) формування структури органів державної влади

г) визначення кількості населення країни

Результати навчання за темою 10: Знати сутність, економічний зміст, функції та значення валютного курсу як важливого показника міжнародних економічних відносин і стану національної економіки.

Розуміти роль валютного курсу у забезпеченні міжнародних розрахунків, здійсненні зовнішньоекономічних операцій, формуванні цін на товари та послуги, русі капіталу й реалізації валютної політики держави. Знати основні чинники формування та зміни валютного курсу, зокрема стан платіжного балансу, рівень інфляції, процентні ставки, темпи економічного зростання, обсяг грошової маси, стан державних фінансів, рівень довіри до національної валюти, політичну та економічну стабільність, а також вплив зовнішньоекономічної кон'юнктури. Знати основні види валютних курсів та критерії їх класифікації, особливості встановлення номінального й реального, офіційного та ринкового валютних курсів. Розуміти особливості функціонування фіксованого, плаваючого та регульованого режимів валютного курсу, роль центрального банку в підтриманні курсової стабільності та механізми валютних інтервенцій. Знати сутність прямого й непрямого котирування валют, правила їх визначення та використання під час проведення міжнародних валютних операцій.

Розуміти взаємозв'язок валютного курсу з попитом і пропозицією на валютному ринку, рівнем інфляції, процентними ставками, станом платіжного балансу, обсягами експорту та імпорту, рухом капіталу та іншими макроекономічними показниками. Уміти пояснювати причини підвищення або зниження вартості національної валюти, аналізувати вплив зміни валютного курсу на імпорт, експорт, конкурентоспроможність національних виробників, рівень цін, доходи та витрати підприємств. Опрацювати навчальний матеріал за темою, опрацювати основні поняття та терміни, виконати тестові завдання для перевірки рівня засвоєння знань, підготувати презентації та доповіді за визначеними питаннями, виконати практичні й самостійні завдання, здійснити аналіз запропонованих економічних ситуацій і розрахункових прикладів, а також виконати відповідні завдання та пройти передбачені етапи навчання на курсі в elearn.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4325>

1. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. За заг. ред. І.Д. Лазаришиної. Київ: НУБіП України, 2025. 180 с.
2. Тітенко З.М., Біляк Ю.В. Державні фінанси і контроль: навчальний посібник. К.: НУБіП України, 2022. 386 с.
3. Лемішко О.О., Тітенко З.М., Шевченко Н.Ю. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «ФІНАНСИ» для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» (Освітня програма: «Облік і аудит»). К.: Вид. центр НУБіП України, 2024. 100 с.
4. Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4325>
5. Лемішко О.О., Жарікова О.Б. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Фінанси, гроші і кредит» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Облік і аудит» зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування» галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право». К.: ТОВ «Компринт», 2026. 87 с.

Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» від 19 листопада 2024 року № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text> (дата звернення 22.05.2025).

2. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 року №

2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2597-19#Text> (дата звернення 22.05.2025).

3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо вдосконалення онлайн-комунікації з платниками податків та уточнення окремих положень законодавства» від 23 лютого 2024 року № 3603-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3603-20#Text> (дата звернення 22.05.2025).

4. Біла О. Г., Чуй І. Р. Фінанси: навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2024. 376с.

5. Лемішко О.О. Теоретико-концептуальний базис та напрями удосконалення фінансової політики відтворення капіталу в агросекторі: монографія. Київ: НУБіП України. 2021. 620 с.

6. Лемішко О.О., Аксаїтов Р.Ш. ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОГО РЕГІОНУ: ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕРЕВАГИ. *Наукові інновації та передові технології. Серія Економіка*. 2024. № 9(37), С. 361 – 372. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10\(38\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-10(38)).

7. Лемішко О. О., Блажевич А. М. Вплив управлінських рішень на оптимізацію структури капіталу сільськогосподарських підприємств України. *Статистика України*. 2022. № 2, С. 31–40. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.2\(97\)2022.02.04](https://doi.org/10.31767/su.2(97)2022.02.04)

8. Малій О.Г., Горох О.В. Фінанси підприємств: збірник тестів для поточного і підсумкового контролю знань для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування». Харків: Держ. біотехнол. ун-т, 2023. 93 с.

9. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси: підручник/ за ред. О. Я. Стойка. 2-ге

вид. перероб. і доп. Житомир: Поліський університет, 2024. 317 с.

10. Lemishko, O., & Shevchenko, N. (2021). Lending in the agricultural sector of Ukraine: challenges and solutions. *Economic Annals-XXI*, 192(7-8(2)), 74-87. (Scopus). doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V192-07>

11. Lemishko, O., & Blyzniuk, V. (2024). Investment appeal and legislative constraints of green tourism in Ukraine. *Law. Human. Environment*, 15(3), 48-67. <https://doi.org/10.31548/law/3.2024.48>

12. Olena Lemishko, Vladyslav Blyzniuk. (2024). FINANCIAL POLICY OF ENTERPRISES UNDER MARTIAL LAW. *Bioeconomics and agrarian business*, 2, P. 58 - 74. [https://doi.org/10.31548/economics15\(2\).2024.054-2](https://doi.org/10.31548/economics15(2).2024.054-2)

13. Rogach, S., Stupen, R., Mirzoieva, T., Lemishko, O., & Shevchenko, N. (2024). Grain market in Ukraine: Financial and economic aspects. *Economics and Business Management*, 15(4), 65-81. doi: 10.31548/economics/4.2024.65

15. Гроші і кредит : підручник / В. Ю. Світлична ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.

16. Іванчук Н. В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.

17. Гроші та кредит: навч. посібник / С. П. Стеценко, В. В. Титок, Н. В. Лисиця [та ін.]; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ: КНУБА, 2024. 227 с.

18. Zharikova O., Cherkesenko K. (2021). Personnel management development issues in multinational corporations of the world economy. *Economics and education international scientific journal*. Vol 6 number 3, 2021. P. 45-52. Retrieved from: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/econedu/article/view/1546>

19. Gumenna-Derij M., Khorunzhak N., Zharikova O., Tsyhan R. (2021). Information model of material and technical and financial resources in housing in

Ukraine and Europe: accounting and management aspect. *Independent Journal of Management & Production*. Nov 1, 2021. p. 495-515. Retrieved : <https://publons.com/researcher/4636801/olena-zharikova/publications/>

20. Zharikova O., Cherkesenko K. (2021). Integration of Banks and insurance company's activities in Ukraine. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. 11(2). 2021. P. 42-57. Retrieved from: <https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.2.5>

21. Zharikova O., Cherkesenko K. (2021). Theoretical Fundamentals of the Integration Process of Banking Institutions and Insurance companies of Ukraine. *Political Science and Security Studies Journal*. 2021. P. 39-46. Retrieved from: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5544196>

22. Zharikova O.B, Pashchenko O.V. (2021). Financial and economic activity of agrobusiness according to international standards. *Scientific Bulletin of Kherson state university*. Series «Economic sciences». №42/2021. P.64-72. Retrieved: <http://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-42-10>

23. Zharikova O., Pashchenko O. (2022). Scoring structurization model of commercial banks borrower's' creditability assessment under the global financial crisis. Науковий журнал «Біоекономіка і аграрний бізнес». Вип.1 №1. 2022 p. C.28-42. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy>

24. Zharikova O., Verbovenko I. Formation of a quality credit portfolio of Ukrainian Banks: state and structure of the credit portfolio of PrivatBank JSC by different sectors of the economy. *Bioeconomy Journal*. 2022. Том 13. Вип. №4. P. 54-70. URL: [http://doi.org/10.31548/economics13\(4\).2022.46-61](http://doi.org/10.31548/economics13(4).2022.46-61)

25. Zharikova O., Pashchenko O., Smalyuh M. (2023). Ensuring effective management of the credit portfolio of a commercial bank in the conditions the modern crisis. *Bioeconomy Journal*. 2023. № 2. Том 14. P. 46-57. URL: [http://doi.org/10.31548/economics14\(2\).2023.046](http://doi.org/10.31548/economics14(2).2023.046)

26. Faichuk O., Pashchenko O., Zharikova O., Kovalenko N., Faichuk O.

(2024). Economic efficiency of the ghg emission from energy use in agriculture: comparative analysis of Ukraine and the eu member states. *Technology. Resources*. Rezekne, Latvia. 2024. pp. 149-153. Retrieved from: <https://journals.rta.lv/index.php/ETR/article/view/7986>

27. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

28. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

29. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>

30. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

7. СЛОВНИК ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Активи підприємства — економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються в господарській діяльності і належать підприємству на правах власності чи у формі претензії (вимог) за зобов'язаннями інших осіб. А. п. є кошти, цінні папери, товарно-матеріальні цінності, основні засоби (фонди), фінансові інвестиції, боргові вимоги та будь-яка інша його власність. Кожен з видів А. п. має грошову оцінку. Використання А. п., як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Активи грошові — сума коштів, які перебувають у розпорядженні підприємства на певну дату і є його активами у формі готових засобів оплати (тобто у формі абсолютної ліквідності). До А. г. належать: кошти в касі підприємства, кошти на розрахунковому та валютному рахунках, короткотермінові фінансові вкладення, інші грошові активи. А. г.

забезпечують постійну платоспроможність підприємства.

Активи ліквідні — кошти, цінні папери, матеріальні цінності, інші активи, які можуть бути швидко реалізовані і використані для сплати боргових зобов'язань. До А. л. підприємства належать грошові активи в різних формах (готівка, кошти на рахунках у банках тощо), короткотермінові фінансові вкладення, дебіторська заборгованість (крім безнадійної), запаси готової продукції, призначеної для реалізації.

Активи матеріальні — основні фонди й оборотні активи будь-якого виду, відмінного від коштів, цінних паперів, деривативів та нематеріальних активів. До А. м. підприємств належать активи, які мають матеріальну форму: основні засоби, незавершені капітальні вкладення, обладнання, призначене до монтажу, виробничі запаси сировини і матеріалів, запаси малоцінних і швидкозношуваних предметів, обсяги незавершеного виробництва, запаси готової продукції, призначеної до реалізації, інші види А. м.

Активи неліквідні — група активів підприємства, які можуть бути реалізовані без втрат своєї поточної (балансової) вартості лише протягом тривалого часу. До цієї групи активів належать: основні засоби, незавершені капітальні вкладення, обладнання, призначене для монтажу, нематеріальні активи, довготермінові фінансові вкладення, безнадійна дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів.

Активи нематеріальні — група активів підприємства, які не мають матеріально-речової форми, зокрема: придбані підприємством за плату права на користування землею, водою, корисними копалинами та іншими природними ресурсами, будівлями спорудами, обладнанням, авторські права, права на товарні знаки і торгові марки, інші майнові права, брокерські місця (права торгівлі на біржі), програмне забезпечення, організаційні витрати, репутація підприємства (гудвіл), висока кваліфікація кадрів,

фінансова стабільність та деякі інші активи.

Активи оборотні (поточні) — сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються впродовж одного операційного (виробничо-комерційного) циклу. До А. о. (п.) належать: виробничі запаси сировини й матеріалів, запаси малоцінних і швидкозношуваних предметів, обсяги незавершеного виробництва, запаси готової продукції, призначені до реалізації, дебіторська заборгованість, грошові активи в усіх формах, короткотермінові фінансові вкладення, витрати майбутніх періодів.

Активи операційні — активи підприємства, що безпосередньо беруть участь у його виробничій діяльності та формуванні доходу від цієї діяльності. Для визначення обсягу А. О. загальну суму активів зменшують на суму довготермінових фінансових вкладень, незавершеного капітального будівництва, невстановленого та виведеного з експлуатації обладнання, дебіторської заборгованості за позиками, наданими працівникам, та інших аналогічних активів.

Активи паперові — фінансові активи, зокрема акції, облігації, інші цінні папери.

Активи процентні — активи, що приносять процентний дохід (цінні папери, депозити).

Активи фінансові — активи підприємства у формі наявних коштів та різного роду фінансових інструментів. До цієї групи активів належать: грошові активи в національній та іноземній валютах, дебіторська заборгованість, коротко- та довготермінові вкладення підприємства.

Акціонер — власник акцій, співвласник акціонерного підприємства. Має право на отримання доходу від акцій, якими він володіє, а за певних умов — на участь в управлінні справами підприємства, що випустило акції. А. несе відповідальність за зобов'язаннями акціонерного товариства

(підприємства) тільки в межах придбаних ним акцій.

Акціонерне товариство — товариство, що має статутний фонд, поділений на певну кількість акцій і несе відповідальність щодо своїх зобов'язань тільки майном товариства. Акціонери відповідають щодо зобов'язань товариства лише в межах власних акцій, на які одержують щорічний дохід — дивіденди. До А. т. належать відкриті та закриті А. т.

Акціонерний капітал — основний капітал акціонерного товариства. Величина його визначається статутом товариства і формується за рахунок емісії акцій. Засновники акціонерного товариства можуть випускати акції на суму, що перевищує реальну вартість активів підприємства. Це перевищення становить засновницький прибуток і формує додатковий капітал товариства. Подальше зростання А. к. відбувається через капіталізацію частини отриманого прибутку, а також за рахунок нової емісії акцій.

Акція — цінний папір без визначеного часу обігу, що засвідчує участь його власника у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає власникові право на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна в разі ліквідації акціонерного товариства. А. можуть бути іменними чи на пред'явника, привілейованими чи простими.

Акція іменна — акція, що містить ім'я її власника. Тільки та особа, ім'я котрої вказано в А. і., вважається акціонером товариства і користується правами акціонера.

Акція на пред'явника — акція, в якій відсутні будь-які вказівки на ім'я власника.

Акція привілейована — акція, що дає власникові переважне право на одержання дивідендів, а також на пріоритетну участь у розподілі майна акціонерного товариства в разі його ліквідації. Власник А. п. не має права

брати участі в управлінні акціонерним товариством, якщо інше не передбачено його статутом. А. п. випускається із фіксованим (у процентах до її номінальної вартості) щорічно виплачуваним дивідендом. Виплата дивідендів здійснюється за такими акціями в розмірі, зазначеному в А. п., незалежно від величини прибутку акціонерного товариства. Якщо прибуток є недостатнім, виплату дивідендів здійснюють з резервного фонду.

Акція привілейована кумулятивна — акція, що дає право її власникові отримати в майбутньому проценти, нагромаджені за ті роки, коли компанія не могла їх виплатити через фінансові проблеми.

Акція проста — акція, яка дає право голосу, однак не гарантує отримання дивідендів. Розмір дивідендів залежить від обсягів отриманого прибутку.

Амортизаційний фонд — грошові ресурси, що формуються за рахунок амортизаційних відрахувань і призначені для відтворення основних фондів. Величину А. ф. обчислюють множенням балансової вартості основних фондів на норму амортизації.

Амортизація основних фондів — списання протягом певного часу згідно з вимогами оподаткування та бухгалтерського обліку початкової балансової вартості основних фондів з метою відшкодування витрат на їх придбання. Це зарахування згідно з нормативами частини вартості основних фондів (амортизаційних відрахувань) до собівартості виготовленої продукції (робіт, послуг). За рахунок амортизаційних відрахувань формується амортизаційний фонд, кошти якого використовуються для відтворення основних фондів.

Амортизація прискорена — метод нарахування амортизації активів (основних фондів) за нормами, які перевищують офіційно затверджені норми амортизаційних відрахувань. Використовується з метою створення фінансових умов для прискореного впровадження у виробництво нової

техніки і технологій. Згідно з чинним законодавством України А. п. дозволена тільки щодо активної частини операційних основних фондів.

Амортизація рівномірна (прямолінійна) — амортизація, яку обчислюють пропорційно до вартості основних фондів і розподіляють рівномірно в розрахунку на весь передбачений термін їх експлуатації.

Аналіз фінансового стану — узагальнювальний аналіз, здійснюваний для вивчення всіх основних аспектів фінансової діяльності суб'єктів господарювання на підставі балансу підприємства, звіту про фінансові результати й інших фінансових документів.

Антиінфляційна політика — комплекс державних заходів, спрямованих на регулювання грошового обігу, зменшення грошової маси, припинення непомірного зростання цін. Є складовою стабілізаційних заходів на макроекономічному рівні. Основними заходами А. п. є: зниження дефіциту державного бюджету; зміна структури бюджету; емісія державних цінних паперів; жорсткість кредитної політики тощо.

Апарат фінансовий — працівники фінансових органів, податкової служби, фінансових відділів чи управлінь підприємств (організацій та установ), міністерств і відомств, які здійснюють функції оперативного управління фінансами.

Баланс фінансовий — сукупність показників, що відбивають процеси формування і використання загальнодержавних, територіальних фінансових ресурсів чи фінансів окремого підприємства, організації, установи. Певна сукупність фінансових балансів становить їх систему.

Баланс фінансових ресурсів території — система показників, що відбиває джерела формування, обсяги, а також напрями використання фінансових ресурсів у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці за певний час, як правило, за рік.

Банківський кредит — основна форма кредиту, за якої банк надає

клієнтові у тимчасове користування частину власного або залученого капіталу на умовах повернення зі сплатою банківського процента.

Банкрутство — встановлена судом неспроможність боржника — підприємства, банку, іншої організації чи окремої особи — задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги, а також виконати зобов'язання перед бюджетом, пов'язані з недостатністю активів у ліквідній формі, що тягне за собою примусову ліквідацію підприємства з метою поділу майна боржника між кредиторами.

Бізнес-план — документ, що містить систему заходів чи програму дій, пов'язаних часом і місцем реалізації, узгоджених з метою і ресурсами та спрямованих на отримання максимального прибутку через реалізацію підприємницького проекту. У ньому розглядаються науково-техно-логічні, організаційні, соціальні та інші сторони реалізації проекту, при цьому основна увага приділяється фінансово-економічним аспектам.

Біржа — заклад, у якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів (фондова), золота і валюти (валютна), торгівля масовими товарами (товарна), а також робочої сили (б. праці).

Біржа валютна — організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому реалізують угоди щодо купівлі-продажу іноземних валют і формуються курси цих валют за фактичним співвідношенням попиту і пропонування. Покупцями та продавцями на Б. в. є банки, що здійснюють угоди за свій рахунок або за дорученням своїх клієнтів. Вони діють при фондових і товарних біржах.

Біржа фондова — організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Належить до вторинного ринку цінних паперів, зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу. Найбільші Б. ф. зосередженні в Парижі, Нью-Йорку, Чикаго, Лондоні. Б. ф.

виконує такі функції: відкриває доступ підприємствам до позикового небанківського капіталу; є важливим координатором розміщення державних цінних паперів; забезпечує переміщення капіталу з однієї галузі в іншу.

Біржова угода — угода, укладена під час роботи біржі і зареєстрована на ній. Види Б. у.: касові угоди — оплачуються не пізніше від терміну, встановленого біржовою радою (два-три дні); строкові (ф'ючерс-ні) угоди — використовуються через певний термін, погоджений під час їх укладення; спекулятивні угоди — укладаються з метою отримання прибутку на різниці контрактних цін.

Біржові посередники — фізичні особи (маклери, брокери) чи фірми, які виконують функції посередників на фондових, товарних і валютних біржах, за що одержують комісійну винагороду.

Бони державної скарбниці — вид державних цінних паперів, довготермінове державне зобов'язання. Випускаються на пред'явника на термін від 5 до 25 років. Розповсюджуються серед населення й обертаються за номінальною вартістю. Власник має право на отримання доходу, який виплачується за купонами протягом усього терміну володіння.

Бартер - обмін одного товару на інший без допомоги грошей.

Білонна монета - розмінна монета з дрібною вартістю, яка карбується не з дорогоцінного металу.

Валовий прибуток (збиток) підприємств — це різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Валові витрати підприємств — витрати, здійснювані платником податку на прибуток протягом звітного податкового періоду, які виключаються із суми скоригованого валового доходу для обчислення суми оподаткованого прибутку.

Валюта вільно конвертована — валюта, що вільно й необмежено обмінюється на інші чужоземні валюти. Сфера обміну В. в. к. поширюється як на поточні операції, пов'язані з повсякденною зовнішньоекономічною діяльністю, так і на операції щодо зовнішніх кредитів та закордонних інвестицій. Режим функціонування В. в. к. практично означає відсутність будь-яких валютних обмежень.

Валюта неконвертована — національна валюта, що функціонує в межах тільки однієї країни і не обмінюється на інші чужоземні валюти. До В. н. належать валюти, щодо яких застосовують різні обмеження і заборони на вивезення, ввезення, продаж, купівлю, обмін на чужоземні валюти, а також використовують різні заходи валютного регулювання, зокрема валютні коефіцієнти, з метою обмеження обігу цих валют.

Валюта частково конвертована — національна валюта країн, які застосовують валютні обмеження для резидентів і окремих видів обмінних операцій. В. ч. к., як правило, обмінюється тільки на деякі чужоземні валюти з окремих видів міжнародного платіжного обігу.

Валютна інтервенція — форма впливу центрального банку країни на формування курсу національної валюти. Полягає в тому, що банк продає або купує великі партії твердих валют за національну валюту. Використовується здебільшого для усунення різких коливань курсу національної валюти. З метою підвищення курсу власної грошової одиниці центральний банк продає чужоземну валюту, і навпаки, для зниження курсу своєї валюти він скуповує тверду валюту в обмін на національну.

Валютна політика — сукупність економічних, правових та організаційних заходів, здійснюваних державними органами, центральними банківськими і фінансовими установами, а також міжнародними валютно-фінансовими установами в галузі валютних відносин. Розрізняють поточну і довготермінову В. п. Поточна В. п. здійснюється з метою забезпечення

нормального функціонування національних і міжнародних валютних систем, підтримування рівноваги платіжних балансів. Оперативне регулювання валютно-ринкової кон'юнктури при цьому проводиться за допомогою дисконтної та девізної політики.

Довготермінова В. п. охоплює досить тривалий період і передбачає заходи структурного характеру для послідовної зміни валютного механізму. Здійснюється через міждержавні переговори та укладення угод у межах МВФ та на регіональному рівні, а також за допомогою валютних реформ тощо.

Валютне регулювання — одна із форм державного регулювання міжнародних економічних відносин. Суть її полягає в регулюванні міжнародних розрахунків та порядку здійснення операцій з валютою і валютними цінностями. В. р. використовується з метою узгодження платіжних балансів, зміни структури імпорту чи його обмеження, концентрації валютних ресурсів у руках держави, впливу на курс національної валюти, обмеження обігу чужоземної валюти тощо.

Валютний контроль — державне регулювання обсягу готівки в чужоземній валюті та її обмінного курсу щодо інших валют.

Валютний фонд (підприємства) — сукупність належних підприємству коштів у вільно конвертованій валюті. Формується внаслідок реалізації експортної продукції, робіт і послуг відповідно до законодавства, що регулює зовнішньоекономічну діяльність, або через придбання валюти на біржі.

Варант — свідоцтво, що дає змогу власникові облігацій чи привілейованих акцій купувати прості акції за наперед узгодженою ціною.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) - макроекономічний показник економічної статистики, який відбиває сумарну вартість кінцевих продуктів і послуг (у цінах реалізації), що надходять у розпорядження конкретної

країни за певний проміжок часу (зазвичай, за рік).

Валовий суспільний продукт (ВСП) - сукупність матеріальних благ, вироблених усіма галузями економіки держави за певний період часу (1 р. 2 р...)

Валюта грошова одиниця у функціях світових грошей.

Валютний курс - ціна грошової одиниці країни, виражена в грошовій одиниці іншої країни.

Валютний ринок - сукупність обмінних і депозитно-кредитних операцій в іноземних валютах, які здійснюються між юридичними та фізичними особами.

Девальвація — знецінення курсу національної чи міжнародної (регіональної) валютно-грошової одиниці відносно валют інших країн, міжнародних валютно-грошових одиниць. Д. відбиває знецінення відповідних валютних коштів унаслідок інфляції. Ринкова Д. означає падіння на ринку ціни однієї національної грошової одиниці відносно всіх інших валют. Д. національної валюти стимулює експорт і створює перешкоди для імпорту товарів. Д. може відбуватися стихійно чи цілеспрямовано як елемент грошово-кредитної політики держави з метою впливу на розвиток економіки, особливо на розвиток зовнішньоекономічних відносин.

Декларація валютна — документ у формі заяви, що пред'являється на митниці і містить відомості про валюту, яку перевозять через кордон.

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку — центральний орган державної виконавчої влади, який забезпечує реалізацію єдиної державної політики щодо цінних паперів і функціонування фондового ринку в Україні

Гривня - грошова одиниця незалежної України. Г. як грошова й вагова одиниця Стародавньої Русі походить від найменування обруча — прикраси

із золота чи срібла, який носили на шиї ("загрівку"). Частина цього обруча (рублена гривна), що оберталася в ролі грошей, стала основою найменування грошової одиниці "рубль".

Гроші - специфічний товар, що має властивість обмінюватися на будь-який інший товар і є загальним еквівалентом.

Грошова база - гроші, емітовані центральним банком у вигляді готівки або записів за рахунками, що становлять зобов'язання центрального банку проти внутрішніх та закордонних активів.

Грошовий агрегат - показник грошової маси, в якому зібрана певна її частина.

Грошовий мультиплікатор - коефіцієнт, який відображає співвідношення між первинною емісією грошей і кінцевим збільшенням грошової маси внаслідок цієї емісії.

Грошовий обіг - сукупність переміщення грошових коштів між економічними суб'єктами в процесі обміну стосовно погашення грошових зобов'язань.

Грошовий ринок - ринок короткострокових кредитів, а також ринок валют і благородних металів як доповнення до ринку короткострокових кредитів.

Дворівнева банківська система - банківська система, в якій емісійно-організаційні банківські функції відокремлені від інших і реалізуються в так званому першому (верхньому) рівні банківської системи.

Девальвація - офіційне зниження державного металевого вмісту та валютного курсу національної грошової одиниці щодо іноземних валют.

Депозитні гроші - неповноцінні знаки, які не мають речового виразу й існують лише у вигляді певних сум на рахунках у банках.

Депозитний процент - процентна ставка, що виплачується за вкладами населення та юридичних осіб.

Державний кредит - вид кредиту, за яким одним із суб'єктів кредитних відносин є держава.

Дефіцит бюджетний - перевищення видаткової частини державного бюджету над дохідною.

Довгостроковий кредит - кредит, що охоплює позики, які надаються на термін понад три роки і призначені для формування основних фондів.

"Дорогі гроші" - кредитно-фінансова політика, що допускає стримування отримання кредитів і високі процентні ставки за кредитами.

Економічна ефективність — результативність економічної діяльності, реалізації економічних програм та заходів, що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату.

Економічна криза — одна з глибоких проблем сучасності, яка проявляється в різкому загостренні суперечностей у відносинах між суспільством і природою, порушенні природних процесів через надмірну антропогенну дію, непередбачувані наслідки науково-технічного прогресу, зростання енергоспоживання, розбалансованості товарно-грошових та фінансових відносин, інфляції та зростання державного боргу тощо.

Експорт капіталу — вивезення за межі України капіталу в будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт) прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.

Еластичність попиту — показник, який виражає зміни сукупного попиту, викликані зниженням цін на товари і послуги.

Еластичність пропозиції — показник, який виражає зміни сукупної пропозиції, що виникають у зв'язку із зростанням цін.

Емісія грошей — випуск в обіг грошей як у готівковій, так і в безготівковій формі. Призводить до збільшення грошової маси в обігу.

Економічні межі емісії визначають потребами сфери обігу в грошах як засобові обігу, платежу та нагромадження. Емісія виправдана лише за умови зростання обсягів виробництва. Право Е. г. надане Національному банку України.

Емісія цінних паперів — випуск в обіг акцій, облігацій, скарбничих зобов'язань та інших цінних паперів. Здійснюється державними та комерційними кредитними установами, підприємствами, органами влади різних рівнів. Основна мета Е. ц. п. — залучення додаткових коштів з ринку позикових капіталів. Підприємства залучають такі кошти для збільшення економічного потенціалу, банки — для збільшення кредитних ресурсів, державні органи — для покриття бюджетного дефіциту.

Емітент — держава, установа чи підприємство, які проводять емісію цінних паперів, грошових знаків, платіжно-розрахункових документів тощо.

Засіб накопичення - функція, в якій гроші обслуговують накопичення вартості в її загальній абстрактній формі.

Засіб обігу - функція, де гроші виступають як посередник в обміні товарів і забезпечують їх обіг.

Засіб платежу - функція, в якій гроші обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин.

Інвестиції: 1) грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; 2) капітальні вкладення у розвиток виробництва чи невиробничу сферу.

Інвестиція — грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні

вкладення в розвиток виробництва чи невиробничу сферу. До І. належать: грошові внески, пільгові банківські вклади, акції, рухоме і нерухоме майно, майнові права. Розрізняють І. фінансові, реальні, валові і чисті, приватні й державні. І. фінансові — вкладення капіталу в акції, облігації та інші цінні папери; І. реальні — вкладення в основний капітал і на приріст матеріально-виробничих запасів. І. валові — сумарні вкладення, необхідні для відшкодування і приросту основного капіталу. І. чисті відповідають І. валовим за вирахуванням суми амортизації основного капіталу. Приватні І. фінансуються за рахунок власних джерел і за рахунок залучених коштів. Державні І. фінансуються з коштів державного бюджету.

Інвестиційні фонди — фінансові інституції — учасники ринку цінних паперів, які здійснюють емісію власних акцій та інвестиції у цінні папери інших емітентів, торгівлю цінними паперами та які володіють інвестиційними цінними паперами.

Інвестор портфельний — інвестор, котрий купує акції акціонерних товариств з метою отримання поточного доходу чи примноження капіталу в перспективі, але не має на меті формувати контрольний пакет акцій для участі в управлінні акціонерним товариством.

Індивідуальні фінансові показники — показники, які деталізують зведені показники і доповнюють їх. Так, зведений показник загального обсягу фінансових ресурсів можна деталізувати в показниках прибутку, видах податків, відрахуваннях, а дохід бюджету — в платежах юридичних осіб та населення; видатки бюджету — за окремими напрямками видатків. Інфляція - знецінення нерозмінних на золото паперових грошей унаслідок надмірного їх випуску і переповнення ними каналів обігу.

Інституція фінансово-кредитна — державна чи приватна організація, уповноважена здійснювати фінансові операції щодо кредитування, депонування вкладів, ведення розрахункових рахунків, купівлі та продажу

валюти, цінних паперів, надання фінансових послуг тощо. До І. ф.-к. належать банки, фінансові компанії, інвестиційні фонди, ощадні каси, пенсійні фонди, взаємні фонди, страхові компанії, кредитні спілки.

Інструменти фінансові — різноманітні види ринкового фінансового продукту, зокрема цінні папери, грошові зобов'язання, валюта, ф'ючерси, опціони, депозитні свідоцтва, кредитні договори, страхові поліси тощо.

Інструменти фондового ринку — інструменти, за допомогою яких здійснюють операції на фондовому ринку (акції, облігації, ощадні сертифікати, опціони, ф'ючерсні контракти, форвардні контракти тощо).

Інфляція — порушення процесу суспільного виробництва, що проявляється у переповненні сфери обігу грошовими знаками понад реальні потреби господарства та їх обезцінюванні. І. знижує рівень життя населення, загострює економічні та соціальні суперечності, призводить до натуралізації процесів обміну, знецінення грошей, створює фінансове напруження в країні, послаблює заінтересованість працівників результатами своєї праці.

Капіталовкладення - витрати на придбання об'єктів основного капіталу.

Комерційний банк - банківська установа, яка належить до другого рівня банківської системи.

Комерційний кредит - вид кредиту, що надає продавець покупцеві у вигляді відтермінування платежу за реалізовані товари та послуги.

Конвертованість - здатність вільного обміну національної грошової одиниці на інші валюти.

Котирування - визначення офіційними державними організаціями курсу іноземної валюти.

Кредит- економічні відносини між юридичними та фізичними особами, а також державами з приводу отримання позики в грошовій або

товарній формі на засадах поверненості, строковості, платності.

Кредитна операція - угода про надання кредиту, що супроводжується відповідними записами в балансах кредитора та позичальника.

Кредитна рестрикція - комплекс заходів, спрямованих на скорочення банківського кредитування (зниження пропозиції грошей); використовується для обмеження платоспроможного попиту та скорочення інфляції.

Кредитна система - сукупність установ, які реалізують кредитні відносини у кредитній державі.

Кредитний ризик - ризик несплати позичальником основного боргу і процентів за користування кредитом.

Кредитні гроші - неповноцінні знаки вартості, які виникають і функціонують в обігу на основі кредитних відносин.

Кредитно-інвестиційний портфель - сукупність усіх позичок, наданих банком, і придбаних цінних паперів.

Кредитор - суб'єкт кредитних відносин, який надає кредит іншому суб'єктові господарської діяльності у тимчасове користування.

Кредитоспроможність - наявність передумов для отримання кредиту і здатності повернути його; визначається показниками, які характеризують позичальника, його акуратністю при розрахунках за раніше отримані кредити, його поточним фінансовим станом, здатністю у випадку необхідності мобілізувати кошти з різних джерел.

Коефіцієнти фінансові — система фінансових показників, що характеризують співвідношення основних результатів діяльності підприємства, окремих структурних елементів використовуваних активів та капіталу. К. ф. використовується для аналізу фінансового стану підприємства та різних аспектів його фінансової діяльності.

Комерційний розрахунок — раціональний і високоефективний метод

фінансової діяльності підприємств, полягає в пошуку достатніх і дешевих фінансових ресурсів, раціональному їх розміщенні, мінімізації витрат і максимізації доходів та прибутку. К. р. засновується на таких принципах: повна господарська і юридична відокрем-леність; самоокупність, прибутковість, самофінансування, фінансова відповідальність.

Конверсія цінних паперів — зміна дохідності позик. Вона проводиться внаслідок зміни ситуації на фінансовому ринку (рівня облікової ставки центрального банку) чи погіршення фінансового стану держави, коли вона не в змозі виплачувати передбачуваний дохід.

Консолідація — передання зобов'язань за раніше випущеною позикою на нову позику з метою продовження терміну позики. Вона проводиться у формі обміну облігації попередньої позики на нові. В окремих випадках може застосовуватись і скорочення строків позики.

Контрольна функція фінансів — фінансовий контроль за формуванням і використанням доходів суб'єктів обмінно-розподільних відносин. У процесі цього контролю охоплюється вся діяльність юридичних і фізичних осіб та держави. На практиці К. ф. ф. проявляється у фінансовому контролі.

Кредит валютний — 1) різновид міжнародного кредиту, що надається у грошовій формі; 2) в Україні — внутрішній кредит у іноземній валюті, що надається банком, уповноваженим здійснювати валютні операції.

Кредит податковий — одна із податкових пільг, що полягає у відстроченні стягнення податку.

Кредит фінансовий — кошти, які надаються банком-резидентом або нерезидентом, кваліфікованим як банківська установа згідно із законодавством країни перебування нерезидента або резидента, або резидентам і нерезидентам, які мають статус небанківських фінансових установ, згідно з відповідним законодавством у позику юридичній або

фізичній особі на визначений строк для цільового використання та під процент. Правила надання фінансових кредитів установлюються НБУ (стосовно банківських кредитів), а також Кабінетом Міністрів України (стосовно небанківських фінансових організацій) відповідно до законодавства.

Кредиторська заборгованість — заборгованість, що виникла при розрахунках із постачальниками, тимчасове використання в грошовому обігу підприємства коштів кредитора.

Кредитування — надання суб'єктові підприємництва банківських кредитів на засадах платності, строковості й повернення. В умовах ринкової економіки є головною, провідною формою фінансового забезпечення.

Кредитування за вирахуванням погашення бюджетних коштів — операції, пов'язані з наданням коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, у результаті яких з'являються зобов'язання перед бюджетом, та операції, пов'язані з поверненням цих коштів до бюджету.

Кризова фінансова ситуація — ситуація, за якої ВВП не вистачає для формування доходів і фінансових ресурсів, тому розпродається національне багатство.

Ланка кредитної системи - група установ кредитної системи, яка функціонує за однаковими принципами чи реалізує єдину групу кредитних відносин.

Лихварський кредит - економічні відносини, що виникають за умови порушення рівноваги між кредитором і боржником та переваги кредитора.

Лізинговий кредит - економічні відносини між юридичними особами, що виникають у випадку оренди майна та супроводжуються укладенням лізингової угоди.

Ліквідність - спроможність підприємств, банків своєчасно виконувати свої кредитно-фінансові зобов'язання, передусім сплачувати борг.

Лізинг оперативний (оренда) — господарська операція фізичної чи юридичної особи, що передбачає передання орендарю права користування основними фондами на строк, що не перевищує строку їх повної амортизації, з обов'язковим поверненням таких основних фондів їх власнику після закінчення строку дії лізингової угоди. Основні фонди, передані в оперативний лізинг, залишаються у складі основних фондів орендодавця.

Лізинг фінансовий (оренда) — господарська операція фізичної чи юридичної особи, що передбачає придбання орендодавцем на замовлення орендаря основних фондів з подальшим їх переданням у користування орендарю на термін, що не перевищує терміну їх повної амортизації, з обов'язковим подальшим переданням права власності на такі основні фонди орендарю. Витрати орендодавця на купівлю об'єктів Л. ф. не включаються до складу валових витрат або до складу основних фондів такого орендодавця. Основні фонди, передані у Л. ф., включаються до складу основних фондів орендаря.

Ліквідність активів — величина, обернена часові, необхідному для перетворення активів у гроші. Чим менше часу знадобиться для перетворення активів у гроші, тим вони ліквідніші.

Ліквідність підприємства — здатність суб'єкта господарювання в будь-який час здійснити необхідні витрати.

Ліквідність цінних паперів — спроможність реалізації цінних паперів за гроші без фінансових втрат.

Ліміт кредитування — гранична сума видачі кредиту або залишків заборгованості в плановому періоді.

Маржа - різниця між ставками позичкового та депозитного процента, яка становить прибуток банку.

Маса грошей - сукупність грошових коштів у будь-якій їх формі, яка

перебуває в розпорядженні економічних суб'єктів у певний момент.

Масштаб цін - вагова кількість грошового металу, що законодавчо закріплена за грошовою одиницею.

Міжнародна фінансова корпорація (МФК) — міжурядова організація, спеціалізована кредитна установа ООН, філія міжнародного банку реконструкції і розвитку (МБРР). Надає кредити без вимоги урядових гарантій, але за умови високої рентабельності та фінансової ефективності проектів.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) — провідна світова фінансова інституція. Заснований у 1944 р., а почав функціонувати у 1947 р. Основними цілями діяльності МВФ є сприяння розвитку міжнародної торгівлі й співробітництву у сфері валютного регулювання та надання кредитів в іноземній валюті для вирівнювання платіжних балансів країн — членів фонду. Діяльність МВФ охоплює три основні напрями: кредитування, регулювання міжнародних валютних відносин, постійний нагляд за світовою економікою. Його діяльність сприяє стабільності національних та світової валютних систем і забезпеченню на цій основі сталого економічного розвитку та надійності міжнародних економічних відносин.

Міжнародний фінансовий ринок — акумуляція вільних фінансових ресурсів у деяких країнах для забезпечення між ними їх перерозподілу з метою забезпечення сталого економічного розвитку світового господарства й одержання від цих операцій певного доходу. Залучення ресурсів на М. ф. р. розширяє фінансові можливості кожної держави, що сприяє вирівнюванню їхнього економічного розвитку та створенню умов для підвищення суспільного добробуту.

Міжнародні фінанси — сукупність обмінно-розподільних відносин, що виникають у зв'язку з рухом вартості між окремими країнами та у процесі

формування і використання на світовому та регіональному рівнях централізованих грошових фондів.

Міжнародні фінансові інституції — надбудова над сукупністю національних фінансових систем, характеризують зародження єдиної фінансової системи світового співробітництва і виконують в основному функції надання фінансової допомоги у формі кредитів тим країнам, що її потребують.

Міністерство фінансів України — центральний орган в управлінні фінансами України. На нього покладені завдання загального керівництва всією фінансовою системою країни. Головними його функціями є: вироблення основ і напрямів фінансової політики держави та розроблення заходів щодо їх реалізації; організація бюджетного процесу, складання проекту Державного бюджету та його виконання після затвердження Верховною Радою України; здійснення заходів з мобілізації коштів через систему державного кредиту та управління державним боргом; організаційне регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання через установлення правил здійснення фінансових операцій, форм фінансових документів, порядку ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності; організація функціонування ринку цінних паперів; забезпечення фінансових відносин держави з іншими країнами, міжнародними організаціями і фінансовими інституціями; організація і здійснення фінансового контролю в Україні.

Монета - установленої форми зливки металу, вагу і пробу яких засвідчує своїм штемпелем держава.

Монетаризм - школа в економічній науці, яка висуває гроші у центр макроекономічної політики. М. Ґрунтується на кількісній теорії грошей, що пов'язує рівень цін із кількістю грошей у народному господарстві країни.

Монетарист - людина, яка дотримується монетаристської теорії.

Монетарна політика - те саме, що й грошово-кредитна політика.

Монетизація - продаж урядом цінних паперів банкам з метою фінансування дефіциту бюджету.

Нейтральність грошей - виявляється, коли кількість грошей в економіці впливає на рівень цін, не впливаючи на зміни процентних ставок, рівень зайнятості й інші реальні показники.

Неплатоспроможність — неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати платіжні зобов'язання, строк сплати яких настав, пов'язана з браком активів у ліквідній формі.

Номінальна вартість цінних паперів — вартість, зазначена на цінних паперах як її ціна. Н. в. є початковою ціною, за якою акцію реалізують.

Норма обов'язкового резервування - кошти, котрі комерційні банки зобов'язані зберігати в центральному банку. Підвищення або зниження норми відповідно зменшує чи збільшує суму вільних грошових коштів комерційного банку для активних операцій.

Норма процента - співвідношення доходу на позичковий капітал з сумою наданої позики.

Нуліфікація - оголошення державою знецінених паперових грошей недійсними або обмін знецінених паперових грошей на нові знаки у надзвичайно низькій пропорції так, що плата за такі гроші має суто символічне значення.

Облігація — цінний папір, довгострокове боргове зобов'язання юридичної особи, що випускає і розміщує облігаційну позику (емітента), регулярно виплачувати кредиторів (власників облігацій) дохід у заздалегідь зафіксованій сумі чи у вільному проценті вартості облігації, а через зазначений час і номінальну вартість облігації.

Облігація відклична — облігація, яке дає право емітентові її відкликати, тобто викупити до офіційного терміну погашення, сплативши

власникові певну суму (викуп).

Облігація гарантована — облігація, випущена дочірньою компанією під гарантію материнської компанії. Гарантія стосується як основної суми боргу, так і процентів за облігацією.

Облігація дисконтна — облігація, що купується з певною скидкою, а погашається за номінальною вартістю. Різниця формує дохід кредитора. На ній відсутній купон.

Облігація забезпечена — облігація, забезпечена активами емітента.

Облігація заставна — облігація, яка забезпечується державним майном чи конкретними доходами.

Облігація з нульовим купоном — див. Облігація дисконтна.

Облігація іменна — облігація, власника якої зареєстровано у книзі емітента. О. і. є безкупонною.

Облігація конвертована — облігація, що дає власникові право обміняти її через певний час за наперед визначеною ціною на акції підприємства, яке випустило таку облігацію. Після її обміну на акції скасовується право на повернення основного капіталу за облігацією і на отримання доходів.

Облігація кумулятивна — облігація, дохід за якою виплачують одноразово при її погашенні.

Облігація купонна — облігація з купонами на оплату процентів. Коли настає термін платежу, купони відрізають і пред'являють емітентові для виплати процентів.

Облігація на пред'явника — 1) облігація, прізвище власника якої не зареєстроване в книгах емітента. Коли настає термін виплати процентів чи погашення облігації, кошти виплачуються її пред'явникові; 2) облігація з купонами на оплату процентів. Коли настає термін платежу, купони відрізають і пред'являють емітентові для виплати процентів.

Облігація незабезпечена — облігація без спеціального забезпечення, підкріплена тільки репутацією фірми, котра її випустила.

Паперові гроші - нерозмінні на метал знаки вартості, що випускаються державою (казначейством) для покриття своїх витрат і поділяються нею

Папери процентні — цінні папери, боргові зобов'язання, що приносять певний процент на вкладений у них капітал.

Папери цінні агресивні — цінні папери, курс яких, згідно з очікуваною кон'юктурою фондового ринку чи прогнозами, може значно підвищитися. Такі цінні папери звичайно купують у розрахунку на отримання великого прибутку, але їх купівля супроводжується значним ризиком.

Папери цінні активні — цінні папери, що є об'єктом масової купівлі-продажу. Котирування таких цінних паперів публікують у пресі.

Папери цінні боргові — документи, що засвідчують отримання їх емітентами позики, яка має бути повернена (погашена) в майбутньому (облігації, ощадні сертифікати, векселі).

Папери цінні державні — документи, що засвідчують право на власність або належність до державної позики, зокрема акції державних підприємств, облігації державної позики, скарбничі векселі та інші державні зобов'язання. Їх випускають центральний уряд, місцеві органи влади або державні підприємства з метою розміщення позик та мобілізації грошових ресурсів. Мобілізовані кошти дають змогу профінансувати дефіцит державного бюджету, забезпечити його касове виконання, профінансувати цільові програми, погасити розміщені раніше боргові зобов'язання П. ц. д. можуть бути як ринковими, котрі вільно продаються і купуються на фондовій біржі (скарбничі, векселі, бони, ноти), так і неринковими — випускаються з метою залучення до державного бюджету заощаджень

населення і можуть бути пред'явлені до оплати (ощадні бони, ощадні сертифікати, сертифікати заборгованості тощо). За терміном П. ц. д. поділяються на короткотермінові облігації — скарбничі векселі від одного тижня до одного року: середньотермінові — ноти на термін від одного до п'яти років, довготермінові — бони понад п'ять років.

Папери цінні заставні — цінні папери, що їх випускають під заставу нерухомості.

Папери цінні корпоративні — цінні папери, емісію яких здійснюють підприємства з метою фінансування поточних короткотермінових потреб.

Папери цінні приватизаційні — особливий вид державних цінних паперів, що засвідчують право власника на безоплатне одержання в процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду. Їх випускають у двох формах: на бланках спеціального зразка та у формі безготівкових депозитів. П. ц. п. вільному обігові не підлягають, а їх продаж чи відчуження іншим особам є недійсним. Дивідендів чи процентів не нараховують і не можуть бути використані для здійснення розрахунків, а також як застава для забезпечення платежів і кредитів. Попит на гроші - потреба суб'єктів економіки в певній сумі грошових коштів.

Право бюджетне - сукупність установлених державою юридичних норм, що регулюють відносини у сфері податків (визначають порядок їх стягування, регулюють виникнення, зміну та припинення податкових зобов'язань).

Право фінансове - сукупність правових норм, які регулюють відносини щодо мобілізації, розподілу та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів з метою забезпечення умов для виконання завдань і функцій держави.

Прибуток - перевищення сукупних доходів над сукупними витратами.

Пропозиція грошей - загальний обсяг монети, паперових грошей, депозитів та інших ліквідних активів в економіці.

Процентний ризик - ризик змін процентних ставок, що негативно позначається на прибутку банку.

Процес бюджетний - регламентована законодавством діяльність державних органів щодо складання, розгляду, затвердження бюджету, а також щодо складання, розгляду, затвердження звіту про його виконання.

Ревальвація - офіційне підвищення державного золотого вмісту та валютного курсу або лише валютного курсу національної грошової одиниці іноземних валют.

Рахункова палата Верховної Ради України — постійно діючий вищий орган державного фінансово-економічного контролю. Утворюється Верховною Радою, підпорядкована і підзвітна їй. Рахункова палата здійснює свою діяльність самостійно, незалежно від будь-яких інших органів держави. Завданнями Рахункової палати є: організація і здійснення контролю за своєчасним виконанням дохідної та видаткової частин державного бюджету, за витрачанням бюджетних коштів, а також коштів загальнодержавних цільових фондів; здійснення контролю за утворенням і погашенням внутрішнього і зовнішнього боргу України; вироблення й аналіз бюджетної політики держави; визначення ефективності та доцільності видатків державних коштів, валютних і кредитно-фінансових ресурсів. Вона виступає в ролі експертного органу Верховної Ради України, даючи відповідні висновки і рекомендації з питань фінансової діяльності органів управління. Може проводити також ревізійну роботу в різних ланках фінансової системи, контроль з позицій макроекономічного фінансового регулювання і дієвості фінансової політики.

Регіональна валютна система — договірно-правова форма організації валютних відносин між групою країн. Є частиною світової валютної

системи і пов'язана з національними валютними системами країн-членів, що входять до її складу. Прикладом таких систем можуть бути Європейська валютна система, Західноафриканський валютний союз, Валютний союз Центральної Америки та ін. Основними елементами міжнародної валютної системи є: міжнародна розрахункова одиниця; міжнародні валютні фонди; узгоджений режим регулювання валютних курсів; міжнародні кредитно-розрахункові установи та ін.

Регіональна фінансова політика — система заходів, які здійснюються державою з метою управління процесом утворення, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів в окремих регіонах та інших адміністративно-територіальних одиницях. Основне місце в системі цих заходів належить фінансовій допомозі з боку уряду органам влади тих територій, які мають недостатні фінансові ресурси для виконання покладених на них обов'язків.

Санаційний прибуток — прибуток, який виникає внаслідок викупу підприємством власних корпоративних прав (акцій, часток) за курсом, нижчим за номінальну вартість цих прав, або внаслідок їх безкоштовного передання для анулювання, а також за одержання підприємством безповоротної фінансової допомоги, у тому числі через списання кредиторської заборгованості.

Сертифікат — 1) документ, який засвідчує відповідність товару певним стандартам чи технічним умовам, його якість, вагу, походження тощо. Видається компетентними органами на підставі експертизи товарів; 2) у сфері фінансово-кредитних відносин — назва облігації державних позик; свідоцтво банку про депонування коштів; свідоцтво про надання позики чи права на отримання облігації тощо; 3) страховий документ, що містить умови договору страхування.

Сертифікат акції — цінний папір, що засвідчує володіння вказаною у

сертифікаті особою певною кількістю акцій акціонерного товариства. Містить дані про кількість акцій, номінальну їх вартість, назву і статус емітента, категорію акцій, власника, ставку дивіденда за привілейованими акціями.

Сертифікат депозитний (ощадний) — письмове свідоцтво банку про депонування коштів, яке засвідчує право вкладника на одержання після закінчення встановленого терміну суми депозиту і процентів з нього. С. д. (о.) бувають строкові (під процент на певний термін), або до запитання, іменні та на пред'явника. Іменні С. д. (о.) обігові не підлягають. Дохід за С. д. (о.) виплачується після подання їх до оплати в банк, що їх випустив. Якщо власник С. д. (о.) вимагає повернення вкладених коштів раніше від зазначеного в ньому терміну, то йому виплачується нижчий процент, рівень якого визначається умовами договору.

Система бюджетна - сукупність усіх бюджетів держави - центрального та місцевих; до місцевих бюджетів належать обласні, міські, районні, районні в містах, селищні та сільські бюджети.

Система фінансова - сукупність урегульованих фінансово-правовими нормами окремих ланок фінансових відносин і фінансових установ, за допомогою яких держава формує, розподіляє і використовує централізовані й децентралізовані грошові фонди.

Скарбниця державна - спеціальний орган (самостійний чи в окремих країнах у складі міністерства фінансів), який забезпечує збір державних доходів і їх використання згідно з державним бюджетом, а також здійснює управління державним боргом" емісією скарбничих (казначейських) білетів і цінних паперів.

Споживчий кредит - вид кредиту, що надається у грошовій чи товарній формах населенню фінансово-кредитними інститутами та нефінансовими організаціями з метою придбання товарів тривалого

користування.

Темп інфляції — показник, що характеризує рівень знецінення (зниження купівельної спроможності) грошей за певний період (у процентах до їх номіналу на початок періоду).

Угода ф'ючерсна — вид угоди на товарних і фондових біржах. Передбачає оплату товарів, цінних паперів чи валюти через певний час після укладення угоди за ціною, наперед визначеною в контракті. Має на меті отримання різниці в цінах або курсах з моменту укладення угоди до моменту її реалізації.

Універсальна біржа — біржа, на якій реалізують угоди щодо широкого асортименту товарів, валюти, цінних паперів, фрахтових контрактів.

Уніфікація позики — об'єднання (обмін) кількох раніше випущених позик в одну облігацію нової позики.

Установа фінансова — установа, яка входить до складу фінансової системи країни, здійснює операції з фінансовими ресурсами чи регулює фінансові зв'язки та відносини (банки, фінансові фонди, страхові компанії, державні фінансові установи тощо).

Факторинг - придбання права на стягнення боргів (покупка дебіторів).

Фіксована процентна ставка - процентна ставка, розмір якої не змінюється впродовж дії кредитної угоди.

Фінанси - це система економічних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання грошових доходів і фондів фінансових ресурсів держави, підприємств та населення для забезпечення їхніх потреб і виконання відповідних функцій.

Фінансовий ринок — ринок, на якому здійснюється перерозподіл вільних грошових коштів та капіталів між кредиторами і заемщиками.

Фінанси — сукупність соціально-економічних відносин, що

виникають у процесі формування, розподілу та використання грошових фондів і ресурсів держави, підприємств та громадян.

Фінансовий інструмент — контракт, який одночасно призводить до збільшення фінансових активів однієї сторони і фінансових зобов'язань. Актив банку - частина бухгалтерського балансу, яка характеризує склад, розміщення і використання коштів банку, згрупованих за їх економічним призначенням у процесі відтворення.

Фінанси підприємств — сукупність обмінно-розподільних відносин, що виникають на підприємстві в процесі формування, розміщення і використання фінансових ресурсів, здійснення витрат, отримання і розподілу доходів.

Фінансова криза — глибокий розлад фінансової системи держави, зумовлений економічними і політичними явищами. Її ознаки: зростання витрат при скороченні доходів через зниження накопичень у галузях народного господарства (падіння темпів виробництва ВВП); зростання дефіциту державного бюджету; неефективність податкової, бюджетної та кредитної систем; зростання державного боргу тощо.

Фінансова наука — наука, яка вивчає явища і процеси, які мають місце в державі під час створення та використання фондів фінансових ресурсів усіх рівнів на цілі її економічного і соціального розвитку.

Фінансова політика держави — комплекс дій і заходів, що здійснюються державою в межах наданих їй функцій та повноважень у сфері фінансової діяльності суб'єктів господарювання та фінансових інституцій, громадян і безпосередньо держави з метою вирішення певних завдань і досягнення поставлених цілей.

Ф. п. д. — включає як самостійні складові — бюджетну, податкову, кредитну, грошову, валютну, інвестиційну політику, так і певні напрямки в галузі страхування, державного боргу, фондового ринку, співробітництва з

міжнародними організаціями та фінансовими інституціями.

Фінансова політика економічного зростання — дії держави, які направлені на досягнення необхідного для країни рівня щорічного збільшення обсягів ВВП з урахуванням її потенціалу.

Фінансова політика стабілізації — забезпечення стабільних обсягів фінансових ресурсів за сталих пропорцій розподілу і перерозподілу отриманих доходів. Ф. п. с. спрямована на підтримання макроекономічної рівноваги на основі сталих обсягів виробництва за стабільності цін.

Фінансова політика стримування ділової активності — дії держави, які направлені на регулювання економічного циклу з метою запобігання кризи надвиробництва чи недопущення виснаження економіки внаслідок надмірних темпів економічного зростання.

Фінансова система — сукупність урегульованих фінансово-право-вими нормами окремих сфер і ланок фінансових відносин і фінансових установ, за допомогою яких держава формує, розподіляє і перерозподіляє та використовує централізовані й децентралізовані грошові фонди.

Фінансова система за внутрішньою будовою — сукупність відносно відособлених взаємозв'язаних сфер і ланок, які відображають специфічні форми та методи фінансових відносин з приводу розподілу й перерозподілу ВВП. Сфера — узагальнена за певною ознакою сукупність фінансових відносин. В основу виділення сфер покладено рівень економічної системи. Виділяють чотири сфери: рівень мікроекономіки — фінанси суб'єктів господарювання; рівень макроекономіки — державні фінанси; рівень світового господарства — міжнародні фінанси; забезпечуюча сфера — фінансовий ринок. Ланка — обособлена частина фінансових відносин. Сфера фінансів суб'єктів господарювання не поділяється на окремі ланки. Сфера державних фінансів поділяється на ланки: бюджет держави,

державний кредит, фонди цільового призначення, фінанси державного сектору. Сфера міжнародних фінансів: міжнародні розрахунки, фінанси міжнародних організацій і фінансових інституцій. Сфера фінансового ринку: ринок грошей та ринок капіталу.

Фінансова система за організаційною будовою — сукупність фінансових органів та інституцій, які управляють грошовими потоками. До організаційного складу фінансової системи України входять: а) органи управління: Міністерство фінансів, Державна податкова адміністрація; Контрольно-ревізійна служба; Казначейство; Рахункова палата; Комітет з нагляду за страховою діяльністю; Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Пенсійний фонд; Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням; б) фінансові інституції: Національний банк України; комерційні банки; страхові компанії; небанківські кредитні установи; міжбанківська валютна біржа; фондові біржі; фінансові посередники на ринку цінних паперів.

Фінансова стійкість підприємства — його спроможність забезпечити фінансову діяльність за рахунок власних коштів, не допускаючи невинуватеної кредиторської заборгованості.

Фінансова стратегія — довгостроковий курс фінансової політики, що розрахований на перспективу і передбачає вирішення великомасштабних завдань, визначених економічною і соціальною стратегією.

Фінансова тактика — вирішення завдань конкретного етапу розвитку суспільства своєчасного перегрупування фінансових ресурсів і змінення способів організації фінансових відносин.

Фінансове забезпечення — підсистема і метод фінансово-кредитного механізму. Реалізується на основі встановленої системи фінансування: самофінансування, кредитування, бюджетне фінансування, фінансовий

ринок. За допомогою цих форм відбувається формування фінансових ресурсів. Центральний банк - банк першого рівня в дворівневій банківській системі.

Форвардний контракт — стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продавати цінні папери, товари або кошти) у визначений час та на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладення контракту. При цьому будь-яка сторона Ф. к. має право відмовитися від його виконання лише за наявності згоди іншої сторони контракту або у випадках, визначених цивільним законодавством. Продавець Ф. к. не може передавати (продавати) зобов'язання за цим контрактом іншим особам без згоди покупця Ф. к. Покупець Ф. к. має право без погодження з іншою стороною контракту в будь-який момент до закінчення строку дії Ф. к. продати контракт будь-якій іншій особі, включаючи продавця такого Ф. к.

Функції фінансів — прояв суті даної категорії в дії, специфічні способи вираження притаманних фінансам властивостей. Показують, у який спосіб реалізується суспільне призначення фінансів як економічної категорії.

Ф'ючерсний контракт — угода, що засвідчує зобов'язання придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час та на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін на момент виконання зобов'язань сторонами контракту. При цьому будь-яка сторона Ф. к. має право відмовитися від його виконання виключно за наявності згоди іншої сторони контракту або у випадках, визначених цивільним законодавством.

Цільові фонди — кошти, які використовуються для розв'язання конкретних проблем, визначених державними органами та органами місцевого самоврядування і різновид позабюджетних фондів.

Цінні папери — грошові документи, що засвідчують право володіння

або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їхнім власником і передбачають виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передавання прав, що підтверджують ці документи, іншим особам.

Чистий дохід — грошовий вираз вартості новоствореного продукту, що визначається як різниця між валовим доходом і заробітною платою.

Чистий прибуток підприємства — прибуток, який залишається після сплати податку на прибуток.

Чистий національний продукт (ЧНП) - сумарний обсяг у грошовому вираженні всіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у країні за певний проміжок часу (зазвичай, за рік), за вирахуванням величини амортизації основного капіталу (вартості основних фондів).

Штрафні санкції — грошові штрафи та пені, що стягуються з платників за порушення податкового законодавства.

Юридична особа — підприємство, що виступає як суб'єкт громадянства, в тому числі господарських прав та обов'язків, які мають самостійний баланс, гербову печатку, розрахунковий рахунок у банку. Діє на основі статуту або положення і відповідає у разі банкрутства майном, що йому належить.

Навчальне видання

Лемішко О.О., Жарікова О.Б. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Фінанси, гроші і кредит» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Облік і аудит» зі спеціальності D1 «Облік і оподаткування» галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право». К.: ТОВ «Компринт», 2026. 87 с.

Редактор

Підписано до друку 15.09.2026 р.

Формат 60×84/16. Тираж 50 прим. 3,75 ум. друк. арк. Зам. №50

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «Компринт»

©Лемішко О., Жарікова О.